

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Удосконалення обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0712 – ОП-дн
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Оподаткування
(код і назва освітньої програми)

Разнатовський І. Ю.
(ініціали та прізвище)

Керівник: д.е.н., професор, зав. каф. ОАОА,
Меліхова Т. О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент: д.е.н., професор, професор кафедри ОАОА,
Макаренко А. П.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

До захисту

Мф

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра Обліку, аналізу, оподаткування та аудиту

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(код та назва)

Освітня програма Оподаткування

(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«11» 10 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Разнатовський Іван Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Удосконалення обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

керівник роботи Меліхова Т. О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «09» жовтня 2023 року № 1583-с

2. Строк подання студентом роботи 23.02.2024

3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних вчених економістів, періодична література, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу підприємства

2. Оподаткування та облік статутного та додаткового капіталу Запорізької філії ПАТ «Миколаївський ЕТЦ» та її фінансовий аналіз

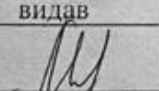
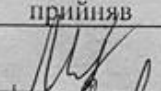
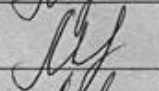

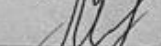
3. Пропозиції щодо удосконалення обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Складові власного капіталу. 2. Порядок реєстрації змін статутного капіталу акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю.

3. Рахунки бухгалтерського обліку власного капіталу. 4. Кореспонденція рахунків по збільшенню та зменшенню статутного капіталу. 5.6. Журнал господарських операцій. 7. Аналіз ліквідності. 8. Форма робочого документа РД-1.3. 9. Відомість реєстрації операцій, що приводять до збільшення або зменшення додатково внесеного капіталу. 10. Робочий документ ВДК-2, ВДК-3, ВДК-4, ВДК-5.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
2	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		
3	Меліхова Т.О., д.е.н., професор, завідувач кафедри ОАОА		

7. Дата видачі завдання 11.10.23

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

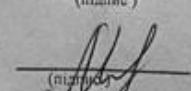
№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	При мітка
1	Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень	Грудень 2023	вик
2	Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження	Грудень 2023	вик
3	Робота над 1 розділом	Грудень 2023	вик
4	Робота над 2 розділом	Грудень 2023	вик
5	Робота над 3 розділом	Грудень 2023	вик
6	Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді	Січень-лютий 2024	вик
7	Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій	Лютий 2024	вик
8	Попередній захист роботи	Лютий 2024	вик
9	Нормоконтроль	Березень 2024	вик
10	Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді	Березень 2024	вик
11	Захист роботи	Березень 2024	вик

Студент

(підпис)

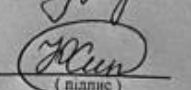
І. Ю. Разнатовський
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

(підпис)

Т. О. Меліхова
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер

(підпис)

Ю. С. Синиця
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Разнатовський І. Ю. Удосконалення обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування, науковий керівник Меліхова Т. О. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2024.

Досліджено теоретичні основи обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу підприємства. Показано облік і оподаткування статутного та додаткового капіталу Запорізької філії ПАТ «Миколаївський експертно-технічний центр». Проведено фінансовий аналіз Запорізької філії ПАТ «Миколаївський експертно-технічний центр». Здійснено контроль статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр». Надано шляхи щодо удосконалення обліку, оподаткування, контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Ключові слова: ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ, КОНТРОЛЬ, АНАЛІЗ, СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ, ДОДАТКОВИЙ КАПІТАЛ

ABSTRACT

Raznatovskyi I. Improving of Accounting, Taxation and Control of Authorized and Additional Capital at Zaporizhzhia Subsidiary of Expert Technical Center, PJSC.

Qualification work for obtaining a master's degree of higher education in the specialty 071 – Accounting and taxation, academic supervisor Melikhova T. O. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu. M. Potebny, department of accounting, analysis, taxation and audit,

2024.

The theoretical foundations of accounting, taxation and control of the authorized and additional capital at the enterprise have been studied. The accounting and taxation of the authorized and additional capital at the Zaporizhzhia subsidiary of PJSC "Mykolaiv Expert and Technical Center" is shown. A financial analysis at the Zaporizhzhia Subsidiary of PJSC "Mykolaiv Expert and Technical Center" was carried out. Control of the authorized and additional capital at the Zaporizhzhia Subsidiary of PJSC "Mykolaiv Expert and Technical Center" was carried out. Ways to improve accounting, taxation, control of authorized and additional capital at the Zaporizhzhia Subsidiary of PJSC "Mykolaiv Expert and Technical Center" have been provided.

Key words: ACCOUNTING, TAXATION, CONTROL, ANALYSIS, AUTHORIZED CAPITAL, ADDITIONAL CAPITAL

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ СТАТУТНОГО ТА ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1 Економічна сутність власного капіталу підприємств	12
1.2 Облік та оподаткування статутного та додаткового капіталу підприємств	23
1.3 Контроль статутного та додаткового капіталу підприємств	38
2 ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІК СТАТУТНОГО ТА ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ФІЛІЇ ПРАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ЕТЦ» ТА ЇЇ ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ	54
2.1 Загальна характеристика Запорізької філії ПАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	54
2.2 Облік і оподаткування статутного та додаткового капіталу Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	59
2.3 Фінансовий аналіз Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	68
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ СТАТУТНОГО ТА ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ НА ЗАПОРІЗЬКІЙ ФІЛІЇ ПРАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ЕКСПЕРТНО-ТЕХНІЧНИЙ ЦЕНТР»	76
3.1 Контроль статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	76
3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	88
3.3 Шляхи щодо удосконалення контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	90

	7
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	100
ДОДАТОК А – Фінансова звітність Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»	107

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасний час основними елементами власного капіталу є статутний та додатковий капітал. Він показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Тому треба правильно вести облік та проводити перевірку внесків власників до капіталу підприємства, тобто загальну вартість активів, яка зафіксована в установчих документах. А капітал, що перевищує статутний капітал, інші внески тощо без рішень про зміни розміру статутного капіталу потрапляють саме до додаткового капіталу.

Розгляду питань обліку, оподаткування, контролю статутного та додаткового капіталу сприяли роботи наступних вчених: Зінь Е. А., Канищенко Л., Козловського В. А., Макаренка А. П., Меліхової Т. О., Нашкерської Г. В., Савкович В. А. та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0123U100372). Автором удосконалено облік, оподаткування та контроль статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є теоретично та практично дослідити облік, оподаткування та контроль статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр», а також надати пропозиції щодо їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу підприємства;

- показати облік і оподаткування статутного та додаткового капіталу запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»
- провести фінансовий аналіз Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»;
- здійснити контроль статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»;
- надати шляхи щодо удосконалення обліку, оподаткування, контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Об'єктом дослідження є процес обліку, оподаткування, контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Предметом дослідження є існуючі підходи до обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу.

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку і звітності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в:

У роботі розроблено методичні підходи до проведення контролю, які, на відміну від існуючих, включають: анкету, загальний план контролю статутного та додаткового капіталу, програму контролю та робочі документи контролера до кожної процедури. Запропоновані документи з перевірки інформації щодо; участі емітента в створенні юридичних осіб, володіння посадовими особами емітента акціями емітента, засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій, випуски акцій, загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі. Це дає можливість здійснити контроль

статутного та додаткового капіталу більш детально, послідовно, структуровано та логічно. Прозорість і зрозумілість розроблених документів допоможуть керівництву здійснювати своєчасний контроль, аналіз та на їх підставі приймати правильні управлінські рішення.

З метою удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу запропоновані форми Довідкових відомостей про реєстрації операцій, що приводять до збільшення та зменшення додатково внесеного капіталу для розкриття інформації. Це допоможе скоротити час на формування та обробку первинних документів з обліку статутного та додаткового капіталу, попередить можливість пропуску будь-якої інформації, так як будуть застосовуватися у роботі шаблони документів вже з сформованим переліком реквізитів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр», що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства (довідка про впровадження № ____ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: абстрактно-логічний метод (метод порівняння, метод групування абсолютних, середніх, відносних величин) та балансовий метод (метод деталізації, графічний метод).

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на конференції:

Разнатовський І. Ю., Меліхова Т. О. Концептуальні основи обліку статутного та додаткового капіталу. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 27-28 березня 2024 року (подано до друку).

Основні пропозиції автора щодо удосконалення методики обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу знайшли

відображення у статті:

Разнатовський І. Ю., Меліхова Т. О. Удосконалення обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу для підвищення ефективності економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2024. № 7 (подано до друку).

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на ___ сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі __ рисунки та ___ таблиць. Список використаних джерел складається із __ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ СТАТУТНОГО ТА ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність власного капіталу підприємств

Основною законодавчою базою для обліку власного капіталу та зобов'язання є закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності України [41].

Фінансові ресурси господарюючого суб'єкта являють собою кошти, що він має в своєму розпорядженні. Фінансові ресурси направляються на розвиток виробництва, утримання і розвиток об'єктів невиробничої сфери, споживання, а також можуть залишатися в резерві. Фінансові ресурси, використовувані на розвиток виробничо-торгового процесу, являють собою капітал у його грошовій формі. Таким чином, капітал – це частина фінансових ресурсів [59].

Капітал – це вартість, яка в процесі виробництва дає нову додану вартість, тобто самозростає. Самозростання капіталу відбувається у процесі його обігу [30].

Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Тобто, іншими словами, це сума власних коштів підприємства, які є або результатом його діяльності або отримані від власників чи учасників підприємства у виді внесків, придбання акцій, паїв, і т.п. Капітал втілює в собі ту частину пасивів підприємства, яку без будь-яких умов і обмежень можна визнати власністю підприємства. Від власного капіталу варто відрізняти суми зобов'язань і ті кошти, що використовуються підприємством для виконання визначених цілей (програм). Склад власного капіталу показано на рисунку 1.1 [25].

Рисунок 1.1 – Склад власного капіталу

Статутний капітал являє собою суми внесків засновників суб'єкта господарської діяльності для забезпечення його життєдіяльності. Він являє собою зафіксовану в установчих документах загальну вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства. Основним призначенням статутного капіталу являється забезпечення матеріальної бази діяльності підприємства, як в період становлення, так і в ході подальшої виробничо-господарської діяльності. Додатковою обставиною, яку треба враховувати при формуванні статутного капіталу, являється те, що його розмір має певний вплив на можливості зовнішнього фінансування (як правило, величина кредитів ув'язується з статутним капіталом підприємства) та ділову репутацію, особливо при роботі з зарубіжними партнерами [2].

Для здійснення контролю власного капіталу доцільно, насамперед, вникнути в саму сутність капіталу, зрозуміти його різновиди, їх зміст. Складові власного капіталу та їх зміст розглядаються у таблиці 1.1 [45].

Таблиця 1.1 – Складові власного капіталу

№	Складові капіталу	Зміст
1	Статутний капітал	Утворюється за рахунок вкладів (внесків) засновників або учасників. Вкладами можуть бути гроші, будинки, споруди, обладнання, цінні папери, права на користування землею, водою, будинками, зафіксовані у статутних документах.
2	Пайовий капітал	Сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві. Він складається із сум пайових внесків членів споживчого товариства, , а також паїв членів колективних сільськогосподарських підприємств, одержаних внаслідок розподілу на паї колективної власності.
3	Додатковий капітал	Складається з емісійного доходу від розміщення акцій власної емісії за цінами, що перевищують номінальну вартість, дооцінки активів, безоплатно одержаних необоротних активів, іншого додаткового капіталу.
4	Резервний капітал	Кошти резервного (страхового) капіталу використовуються згідно з установчими документами — у випадку нестачі прибутку покриваються витрати, погашаються борги перед кредиторами при ліквідації підприємства, виплачуються дивіденди за привілейованими акціями тощо.
5	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Це прибутки (збитки), одержані в результаті господарсько-фінансової діяльності підприємства, зменшені на суму прибутків, використаних у звітному році, у тому числі нарахування податку на прибуток. Якщо є збитки, то сума збитку зменшує суму власного капіталу.
6	Неоплачений капітал	Призначений для обліку розрахунків із засновниками підприємства закладами до статутного капіталу підприємства.
7	Вилучений капітал	Це фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених акціонерним товариством у його учасників.

Джерело: [30]

Статутний капітал – це організаційно-правова форма капіталу, величина якого визначається в визначених установчими документами господарюючого суб'єкта відповідно до чинного законодавства. Це сукупність в грошовому вираженні внесків (часток, акцій за номінальною вартістю) засновників (учасників) в майно при створенні підприємства для забезпечення його статутної діяльності [60].

Статутний капітал акціонерного товариства складається із внесків акціонерів. Він відображає власні джерела формування активів і власність акціонерного товариства як юридичної особи. Водночас сума статутного капіталу відображає колективну власність акціонерів, де частка кожного визначається номінальною вартістю придбаних ним акцій [53].

При створенні товариства з обмеженою відповідальністю акціонерного товариства любого (відкритого або закритого) типу розподіл прибутку між засновниками проводиться, як правило, пропорційно внеску кожного із них в статутний капітал (якщо інший порядок розподілу прибутку не передбачений установчими документами). Тому співвідношення часток участі і порядок оцінки вкладів в статутний капітал на стадії формування господарського товариства має виключно важливе значення [12].

Величина статутного капіталу відповідає сумі, зафіксованій в установчих документах, і є незмінною. Збільшення чи зменшення статутного капіталу може відбуватися у встановленому порядку (наприклад, за рішенням загальних зборів) тільки після перереєстрації суб'єкта, господарської діяльності. Як внески в статутний капітал можуть бути внесені: будинку, спорудження, устаткування, інші матеріальні цінності, цінні папери, права користування землею, водою й іншими природними ресурсами, будинками, спорудженнями, устаткуванням, інші майнові права (у тому числі на інтелектуальну власність: «ноу-хау», право на використання винаходів і т.д.), коштів в національній чи іноземній валюті [11].

Вартість внесків оцінюється в національній валюті загальним рішенням учасників суб'єктів господарської діяльності, і складає їхню долю в статутному капіталі [55].

На момент реєстрації підприємства статутний капітал повинен бути оплачений не менш ніж на половину. Частина, що залишилася, підлягає оплаті протягом першого року діяльності підприємства [25].

Мінімальний розмір статутного капіталу регламентований діючим законодавством тільки для господарських товариств і деяких специфічних видів діяльності, як правило, зв'язаних з фінансовими операціями (банки, страхові компанії і т. і.), для підприємств усіх інших організаційно-правових форм господарювання його величина визначається засновниками і залежить, від виду та масштабу діяльності [52].

Джерелами формування статутного капіталу є власні грошові засоби,

майно та інші активи засновників [66].

Внесення змін щодо обсягів статутного капіталу оформляється або окремими додатками до установчих документів, або викладом цих документів у новій редакції [69].

Що стосується акціонерних товариств, то при збільшенні їхнього статутного капіталу зміни в установчі документи вносяться тільки після реалізації додатково випущених акцій [60].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал і розкриття такої інформації у фінансовій звітності визначаються НП(С)БО 1 [56].

При веденні обліку та підготовці до проведення якісного контролю власного капіталу, контролеру потрібно переглянути на чинність та вивчити нормативну базу з цього питання, яка є досить обсяговою, тому для зручності її можна згрупувати таким чином:

1. Нормативні документи що регламентують порядок створення в Україні підприємства, його реєстрації, ліквідації, реорганізації, ведення підприємницької діяльності тощо;

2. Нормативні документи, що регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з питань власного капіталу;

3. Нормативні документи, які регламентують порядок проведення контролерської перевірки;

4. Внутрішні (установчі) нормативні документи підприємства [23].

Основна інформація про вклади учасників дана в статті 13 Закону «Про господарські товариства» [41], а також у частині 1 статті 86 Господарського кодексу України (рис. 1.2) [58].

Таблиця 1.2 – Нормативно-законодавча база для проведення контролю власного капіталу

№	Назва групи	Нормативно-законодавча база
1	2	3
1	Нормативні документи що регламентують порядок створення реєстрації, ліквідації, реорганізації, ведення підприємницької діяльності	Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003р. № 755-IV зі змінами 01.01.2024р. Регулює відносини, які виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, а також фізичних осіб - підприємців [5]
2		Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991р. № 1576-XII зі змінами. Визначає поняття і види господарських товариств, правила їх створення, діяльності, а також права і обов'язки їх учасників та засновників [48]
3	Нормативні документи що регламентують порядок створення реєстрації, ліквідації, реорганізації, ведення підприємницької діяльності	Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV зі змінами від 08.03.2024р. встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності [61]
4		Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV зі змінами від 08.03.2024 регулює відносини, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів і провадження професійної діяльності на фондовому ринку, з метою забезпечення відкритості та ефективності функціонування фондового ринку [12]
5	Нормативні документи про порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з питань власного капіталу	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999р. № 996-XIV зі змінами від 01.01.2024 р. – визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [45]
6		Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку, затверджені наказами Міністерства фінансів - визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про власний капітал, визначають вимоги до фінансової звітності та особливості її заповнення; [46]
7		План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань» №291 від 30.11.99 – визначають порядок та форму відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку за об'єктами, забезпечують інформацією, необхідною для спостереження за діяльністю підприємства, прийняття управлінських рішень та складання фінансової звітності. [56]
8	Нормативні документи про порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності	Наказ МФУ Про затвердження Порядку подання фінансової звітності від 28 лютого 2000 р. № 419 зі змінами від 02.12.2022 року визначає порядок подання фінансової звітності. [41]

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
	звітності з питань власного капіталу	
9	Внутрішні (установчі) нормативні документи підприємства	Статут суб'єкта господарювання, установчий договір, свідоцтво про державну реєстрацію, Фонді обов'язкового медичного страхування, в екологічних фондах, ліцензії і дозволи на певні види діяльності
10		Документи, пов'язані з приватизацією та акціонуванням підприємств, документи, що підтверджують права власності засновників на майно, яке вноситься в оплату придбаних ними акцій при державній реєстрації товариства за участю державних чи муніципальних підприємств
11		Журнали реєстрації видачі довіреностей і повноважень при реєстрації, перереєстрації, ліквідації, реорганізації дій іншим особам (окрім керівника) суб'єкта господарювання
12		Документи, які підтверджують внесення часток засновників до статутного капіталу в грошовій, натуральній, нематеріальній формах чи у вигляді цінних паперів (виписки банку, прибуткові касові ордери, акти оприбуткування майна, переданого в натуральній формі, як внесок до статутного капіталу)
13		Річна звітність

Джерело: [5,12, 41, 45, 46, 48, 56, 61]

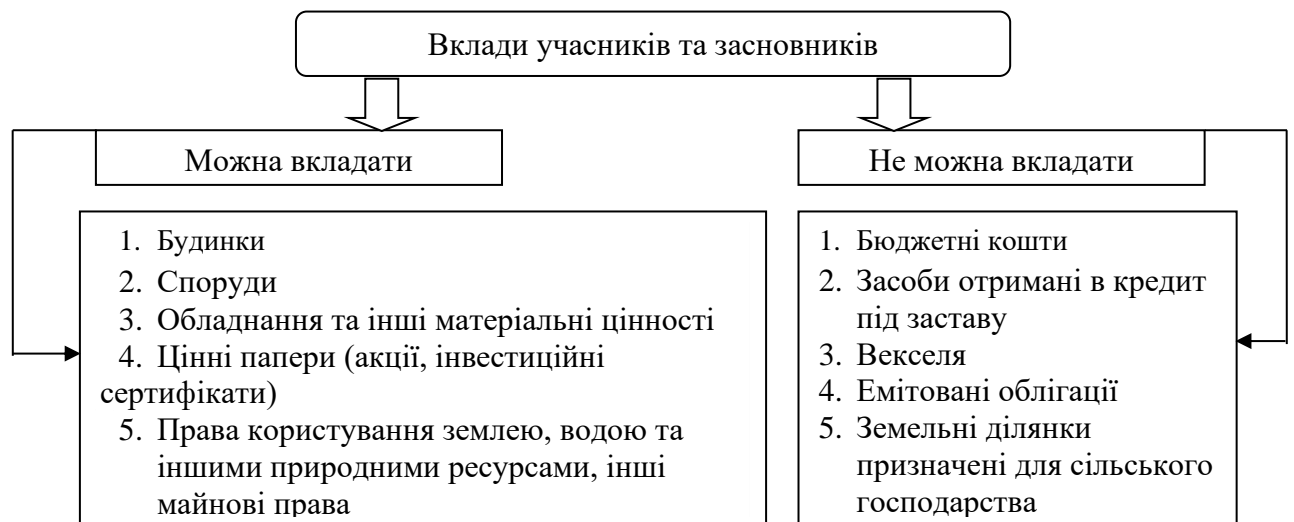

Рисунок 1.2 – Внески учасників у статутний капітал

Джерело: [56]

Передбачено особливості формування статутного капіталу на підприємствах різних форм власності. Класифікація підприємств відповідно до способу формування статутного капіталу наведено на рис. 1.3 [45].

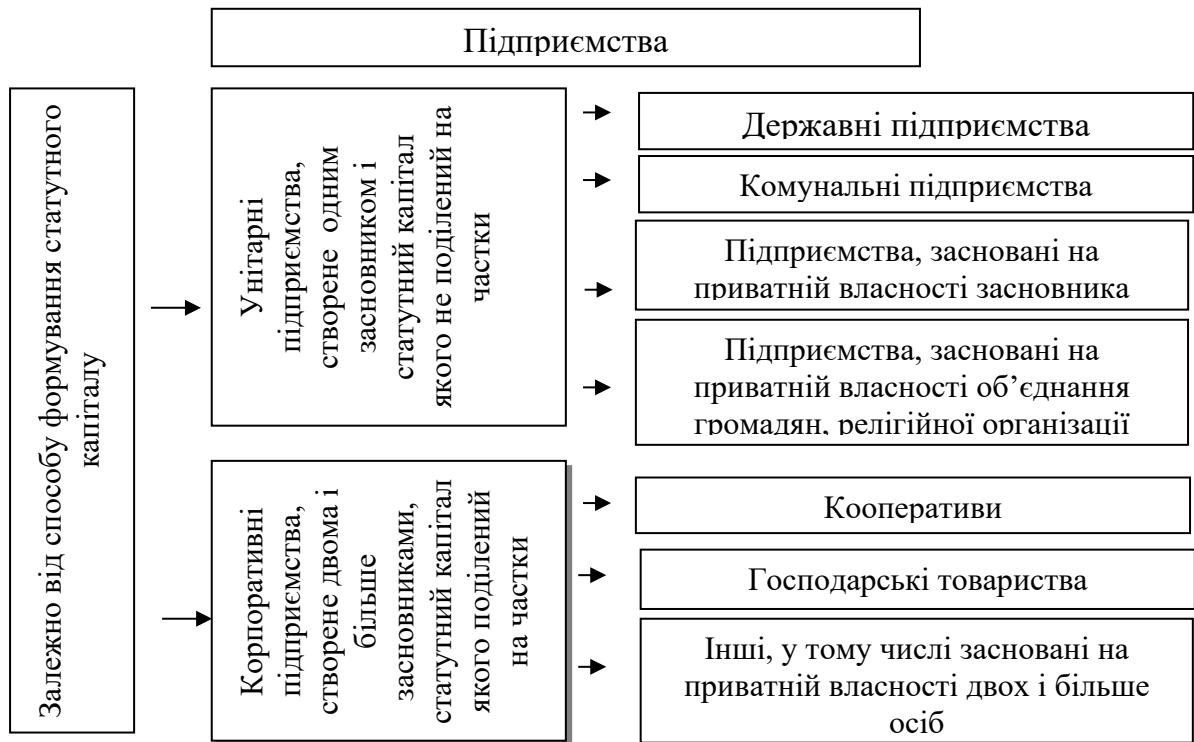

Рисунок 1.3 – Види підприємств залежно від способу формування статутного капіталу згідно з Господарським кодексом України

Джерело: [23]

Статутний капітал як найважливіша складова власного капіталу підприємства виконує наступні функції (рис. 1.4) [55].

Рисунок 1.4 – Функції статутного капіталу в господарських товариствах

Джерело: [48]

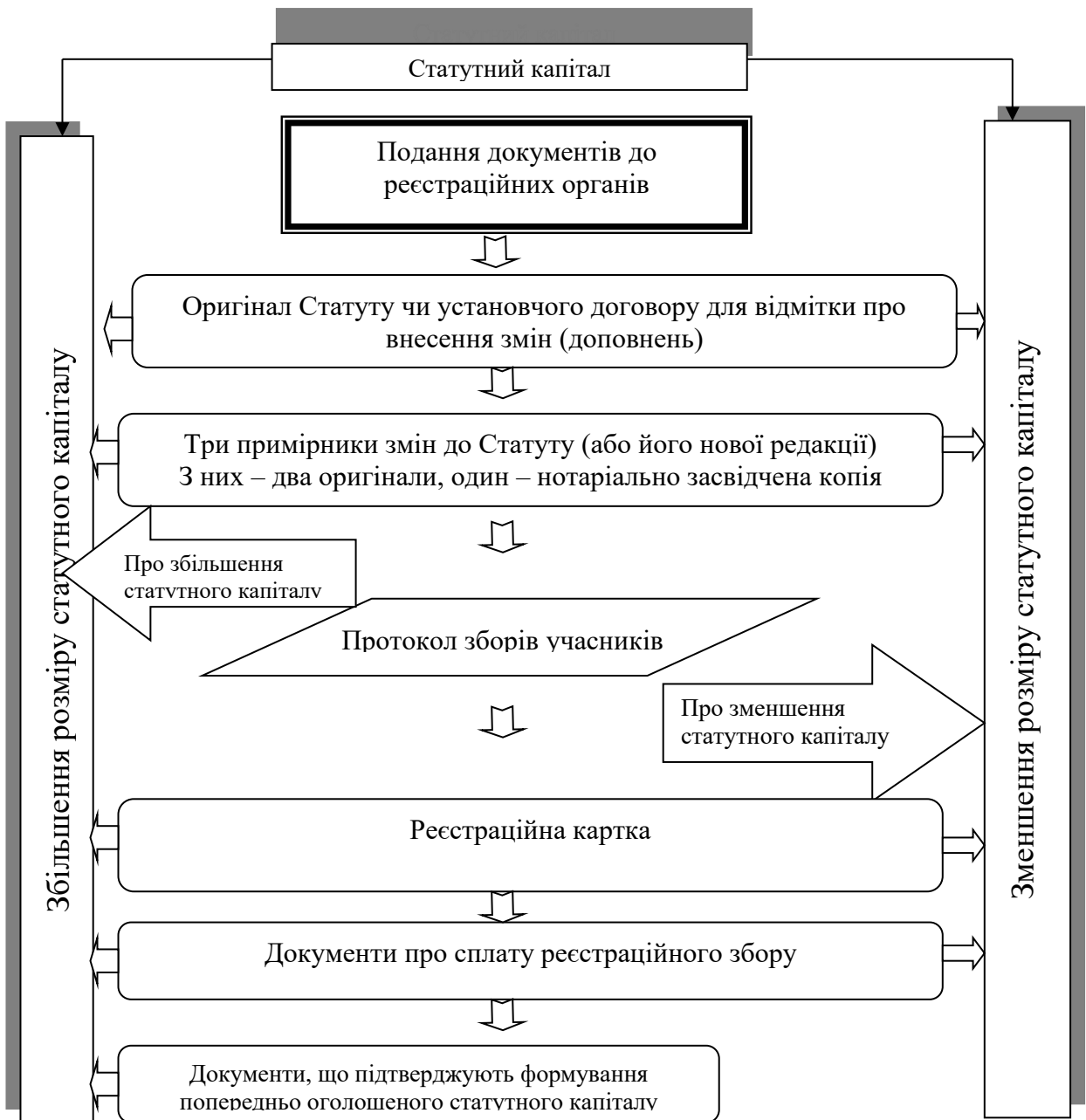

Рисунок 1.5 – Подання документів при реєстрації змін статутного капіталу

Джерело: [55]

У випадку змін по внесках до статутного капіталу вносяться зміни до засновницьких документів, що підлягають державній реєстрації. Зміни розміру статутного капіталу акціонерного товариств відображаються в бухгалтерському обліку після внесення таких змін до державного реєстру [30].

Товариство за рішенням загальних зборів акціонерів може збільшити свій статутний капітал шляхом додаткового випуску акцій, обміну облигацій на акції, збільшення вартості раніше випущених акцій, а також шляхом

залучення додаткових інвестицій, індексації основних засобів та з інших причин за умови повної оплати (за вартістю не нижче номінальної) всіх випущених акцій. При додатковій емісії акцій АТ затверджує проспект емісії або інформацію про випуск цінних паперів [58].

Розмір статутного капіталу на момент створення господарських товариств (табл. 1.3) [69].

Таблиця 1.3 – Мінімальний розмір статутного капіталу

Акціонерне товариство	1250 мінімальних зарплат, виходячи зі ставки мінімальної зарплати, що діє на момент створення товариства
Товариство з обмеженою відповідальністю	Згідно п.3 Закону України №3263 для ТОВ, ТДВ та командитних підприємств не передбачено мінімального розміру статутного капіталу
Товариство з додатковою відповідальністю	
Командитне товариство	
Повне товариство	Мінімальний розмір капіталу законом не передбачений, однак сформувавши його товариство зобов'язано. Його розмір і розмір частки кожного учасника повинні бути зазначені в засновницькому договорі
Приватне підприємство	Мінімальний розмір статутного капіталу Законом не закріплений, але створити його підприємству потрібно
Дочірнє підприємство	
Комунальне підприємство	Встановлює місцева рада, яка створює підприємство

Джерело: [11]

Вкладами учасників та засновників господарського товариства можуть бути будинки, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності, цінні папери, права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, будинками, спорудами, а також інші майнові права (включаючи майнові права на об'єкти інтелектуальної власності), кошти, в тому числі в іноземній валюті. Вклад, оцінений у гривнях, становить частку учасника та засновника у статутному капіталі товариства. Порядок оцінки вкладів визначається в установчих документах господарського товариства, якщо інше не передбачено законом [58].

Зміни розміру статутного капіталу господарського товариства відображаються в бухгалтерському обліку після внесення змін (рис. 1.6) [46].

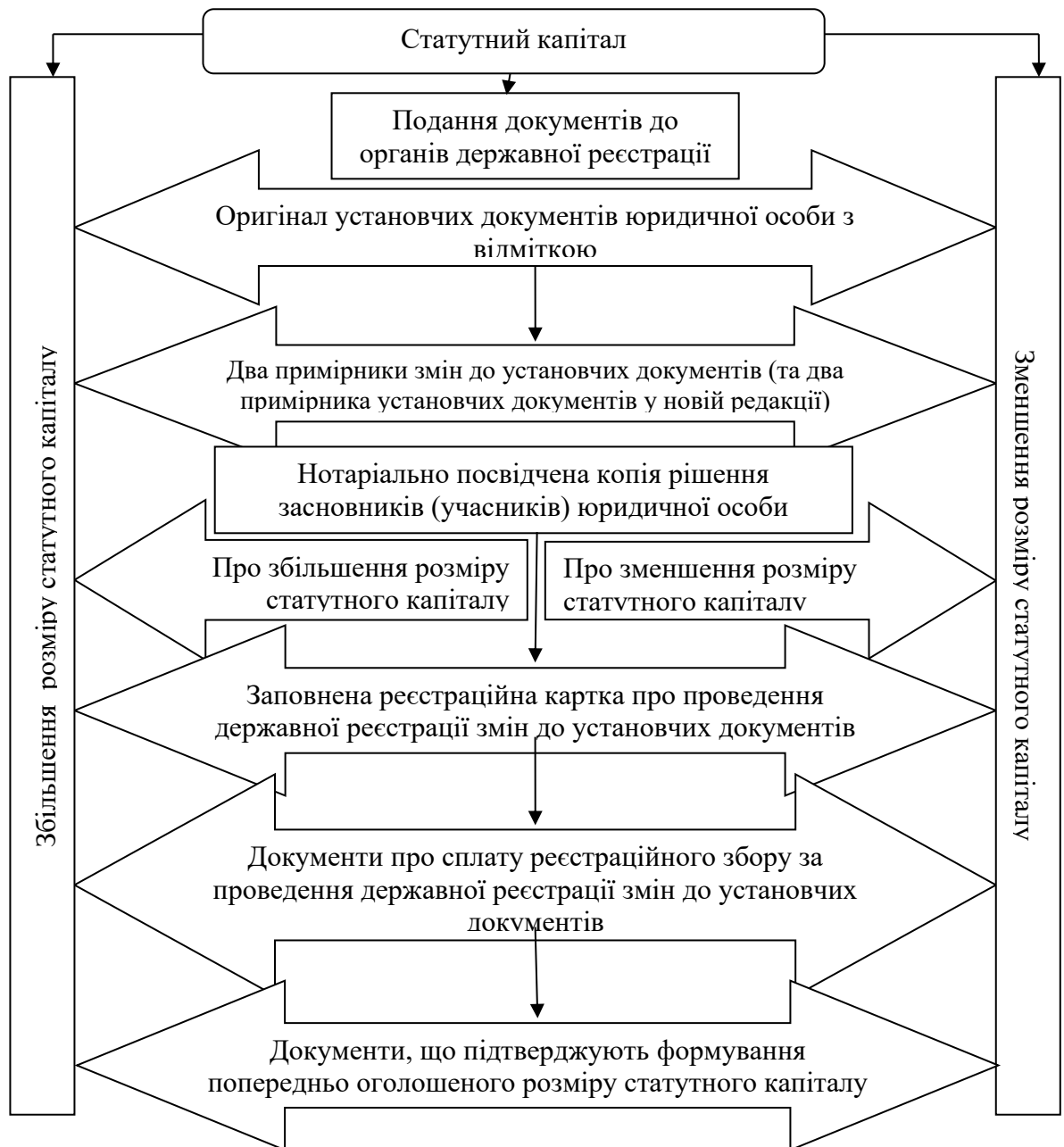

Рисунок 1.6 – Порядок реєстрації змін статутного капіталу акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю

Джерело: [58]

Кожний засновник акціонерного товариства повинен оплатити повну вартість придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій. У разі неоплати (неповної оплати) вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій акціонерне товариство вважається не заснованим. До оплати 50 відсотків статутного капіталу товариство не має права здійснювати операції, не

пов'язані з його заснуванням [35].

Кожний учасник ТОВ або ТДВ – зобов'язаний внести до моменту державної реєстрації не менше 50 % суми свого внеску в частину, що залишилася протягом першого року діяльності товариства. Якщо учасник ТОВ не виконує свого зобов'язання з повної оплати частки, то за весь час прострочення він сплачує 10% річних від недовнесеної суми, якщо інше не передбачено статутом. Товариство повинно зменшити статутний капітал і зареєструвати відповідні зміни у статуті або прийняти рішення про ліквідацію [42].

1.2 Облік та оподаткування статутного та додаткового капіталу підприємств

Основними завданнями організації обліку власного капіталу є:

- забезпечення обліку даних та узагальнення інформації про стан і рух власного капіталу;
- контроль за правильністю і законністю формування власного капіталу;
- своєчасне, повне, правильне відображення розміру і всіх змін власного капіталу;
- контроль за раціональним розподілом прибутку за відповідними фондами;
- організація аналітичного обліку на рахунках власного капіталу для своєчасного отримання достовірної інформації;
- правильне відображення в регістрах обліку і звітності операцій з власним капіталом [55].

Рахунки класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» призначені для узагальнення інформації про стан і рух коштів різновидів власного капіталу – статутного, пайового, додаткового, резервного, вилученого, несплаченого, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків), цільових надходжень, забезпечень майбутніх витрат і платежів,

страхових резервів (табл. 1.4) [30].

Облік власного капіталу починається з обліку статутного капіталу при заснуванні (реорганізації) підприємства [52].

Таблиця 1.4 – Рахунки бухгалтерського обліку власного капіталу

№	Назва	Призначення
401	«Статутний капітал»	Для обліку та узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу. По дебету відображається зменшення (вилучення); повернення частки внесків у разі вибуття учасника; списання збитків за рахунок внесків; по кредиту - збільшення статутного капіталу. Аналітичний облік ведеться за кожним засновником, акціонером ін.
402	«Пайовий капітал»	Для обліку й узагальнення інформації про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного кооперативу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами. Аналітичний облік ведеться за видами капіталу та за пайщиками.
41	«Капітал у дооцінках»	Для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід).
42	«Додатковий капітал»	Для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу. Аналітичний облік ведеться за кожним видом додаткового капіталу
43	«Резервний капітал»	Для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. Аналітичний облік ведеться за його видами та напрямками використання.
44	«Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»	Ведеться облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку. Аналітичний облік ведеться протягом звітного року в розрізі наступних статей: – за кредитом: 1. Прибуток нерозподілений. 2. Списання збитків минулих років (за напрямками списань). – за дебетом: 1. Непокриті збитки минулих років 2. Прибуток, використаний у звітному році. 3. Списання прибутку минулих років, використаного в звітному році (за напрямками використання).
45	«Вилучений капітал»	Ведеться облік вилученого капіталу, у разі викупу власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) тощо. Аналітичний облік ведеться за видами акцій (вкладів, паїв).
46	«Неоплачений капітал»	Для узагальнення інформації про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства. Аналітичний облік ведеться за видами розміщених неоплачених акцій і кожному засновнику (учаснику) підприємства.

Джерело: [41]

Бухгалтерський облік статутного капіталу починається з моменту реєстрації підприємства в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України і припиняється в день вибуття підприємства з Державного реєстру в результаті завершення діяльності, банкрутства, реорганізації тощо [46].

Згідно з чинним законодавством мінімальний розмір статутного капіталу регламентований лише для господарських товариств та деяких специфічних видів діяльності, пов'язаних з фінансовими операціями. Для підприємств всіх інших організаційно-правових форм господарювання його розмір визначається засновниками та залежить, насамперед, від виду та масштабу діяльності. Бухгалтерські проводки при формуванні статутного капіталу наведені в таблиці 1.5 [45].

Таблиця 1.5 – Кореспонденція рахунків при формуванні статутного капіталу

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Прийнято на облік придбані бланки акцій (за номінальною вартістю)	08	–
2	Здійснена підписка на акції відкритого акціонерного підприємства:		
	а) на номінальну вартість акцій	46 «Неоплачений капітал»	401 «Статутний капітал»
	б) на суму емісійного доходу	46 «Неоплачений	421 «Емісійний
3	Внески від акціонерів до Статутного капіталу:		
	а) грошовими коштами	31 «Рахунки в банках»	46 «Неоплачений капітал»
	б) основними засобами	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	46 «Неоплачений капітал»
	в) об'єктами незавершеного виробництва	161 «Капітальне будівництво»	46 «Неоплачений капітал»
	г) нематеріальними активами	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	46 «Неоплачений капітал»
	д) виробничими запасами	20 «Виробничі запаси»	46 «Неоплачений капітал»
	е) цінними паперами (облігаціями) інших підприємств	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	46 «Неоплачений капітал»
4	Списано бланки акцій, видані акціонерам після повної оплати їх вартості	–	08

Джерело: [58]

Після реєстрації акціонерного товариства на суму проведеної підписки на акції за їх номінальною вартістю в бухгалтерському обліку роблять запис по дебету рахунка 46 «Неоплачений капітал» і кредиту рахунка 401 «Статутний капітал». Якщо фактична ціна реалізації акцій перевищує їх номінальну вартість, то сума різниці зараховується до емісійного доходу і відображається записом по дебету рахунка 46 «Неоплачений капітал» і кредиту рахунка 42 «Додатковий капітал», субрахунок 421 «Емісійний дохід» [41].

Сальдо рахунка 46 «Неоплачений капітал» має відповідати сумі заборгованості акціонерів, яка підлягає погашенню у визначений установчими документами строк з урахуванням того, що до дня скликання установчих зборів особи, які підписалися на акції, повинні внести не менше ніж 30% від номінальної вартості акцій. У бухгалтерському обліку операції зі збільшення та зменшення статутного капіталу відображається наступним чином (таблиця 1.6) [11].

Таблиця 1.6 – Кореспонденція рахунків по збільшенню та зменшенню статутного капіталу

№	Зміст операцій	Дебет	Кредит
1	Збільшено статутний капітал за рахунок додаткових внесків учасників у вигляді :		
1.1	Основних засобів	10	401
1.2	Нематеріальних активів	12	401
1.3	Капітальних інвестицій	15	401
1.4	Виробничих запасів	20	401
1.5	Готівки	30	401
1.6	Безготівкових перерахувань	31	401
2	Збільшено статутний капітал за рахунок реінвестування прибутку	443	401
3	Збільшено статутний капітал за рахунок внесення дивідендів	67	401
4	Збільшено статутний капітал за рахунок обміну облігацій на акції підприємства	52	401
5	Зменшено статутний капітал за рахунок зменшення номінальної вартості акцій	401	67
6	Зменшення номінальної вартості акцій компенсоване акціонерам	67	30, 31
7	Вилучені власні акції відображені за ціною придбання	45	30, 31
8	Вилучені власні акції анульовані і зменшений статутний капітал на суму номінальної вартості акцій	401	45

Джерело: [12]

Наказом про облікову політику передбачається ведення обліку крім статутного капіталу ще додаткового капіталу. Облік додаткового капіталу на підприємстві ведеться за його видами (рис. 1.8) [23].

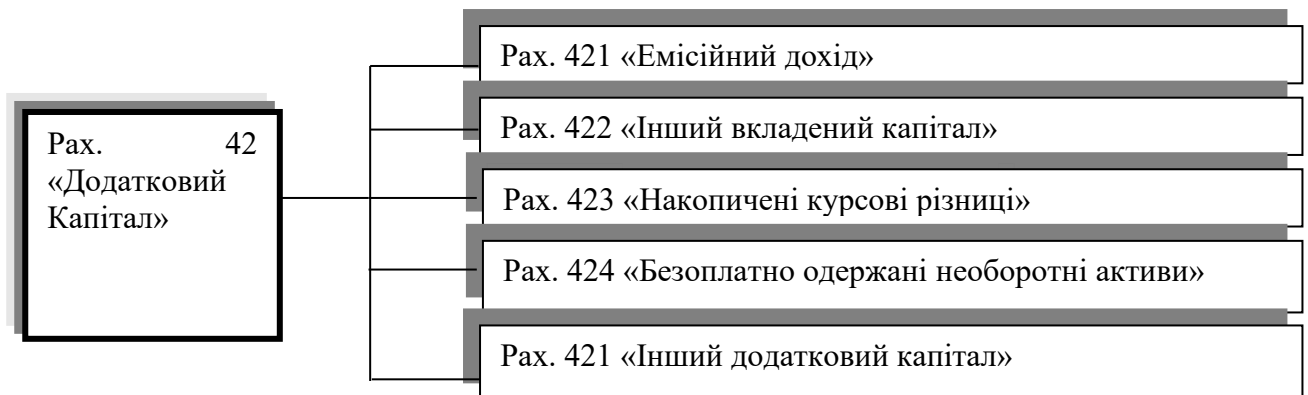

Рисунок 1.8 – Субрахунки для синтетичного обліку Додаткового капіталу

Джерело: [41]

Облік додаткового капіталу здійснюється на підставі актів приймання-передачі основних засобів, довідок бухгалтерії, накладних, виписок банку, наказів, установчого договору, рішень зборів учасників тощо (рис. 1.9) [2].

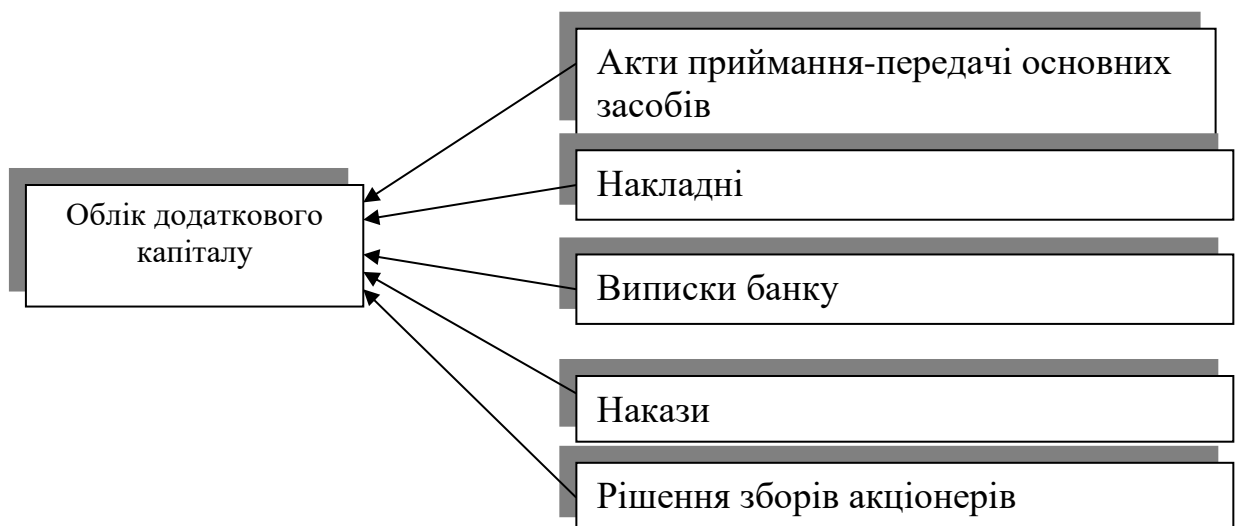

Рисунок 1.9 – Первинні документи, на основі яких здійснюється облік додаткового капіталу

Джерело: [42]

Аналітичний облік додаткового капіталу ведеться за видами. Субрахунки рахунку 42 є одночасно регістрами аналітичного обліку [56].

Облік інших видів власного капіталу на досліджуваному підприємстві не ведеться. Необхідно зауважити, що за рахунок непокритих збитків відбувається фактичне зменшення власного капіталу підприємства, хоча в наказі про облікову політику питання можливості покриття збитків за рахунок додаткового чи резервного капіталу не зазначено [11].

Сума, яка на дату реєстрації підприємства оголошена, але фактично не внесена засновниками, представляє собою неоплачений капітал підприємства. Невкладені кошти засновників (учасників) зменшують реальний розмір статутного капіталу та в пасиві балансу відображаються в дужках, що означає необхідність віднімання від підсумку за розділом [10].

Для бухгалтерського обліку та узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу підприємства Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначено рахунок 401 «Статутний капітал» [35].

Рахунок 401 «Статутний капітал» призначений для обліку даних та узагальнення інформації про стан і рух статутного капіталу підприємства. Сальдо цього рахунка має відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксований в установчих документах підприємства та зареєстрований у єдиному державному реєстрі реєстрації підприємств. Записи за згаданим рахунком виконуються лише в разі збільшення або зменшення статутного капіталу, що відбувається в установленому чинним законодавством порядку, але тільки після внесення відповідних змін до установчих документів, тобто перереєстрації статутного капіталу [42].

Аналітичний облік за рахунком 401 «Статутний капітал» ведеться за видами капіталу, за кожним засновником, учасником, акціонером. На підприємствах, створених у формі акціонерних товариств, до рахунку «Статутний капітал» можуть бути відкриті субрахунки:

- 1) за видами акцій – звичайні (прості), привілейовані;
- 2) за ознаками внесків – оголошений капітал, підписаний капітал, оплачений капітал, вилучений капітал [58].

Після державної реєстрації підприємства його статутний капітал у сумі внесків засновника (учасників), які передбачені установчими документами (наприклад, у сумі виконаної підписки в акціонерному товаристві), відображається за кредитом рахунку 401 «Статутний капітал» у кореспонденції:

- 1) у одноосібного власника — рахунками обліку грошових засобів 30,31 та інших цінностей (активів) 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні активи» 12 «Нематеріальні активи», 20 «Сировина та матеріали», 28 «Товари»;
- 2) у товариствах — рахунком 46 «Неоплачений капітал».

Статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю, командитного товариства, повного товариства, товариства з додатковим відповідальністю формується за рахунок внесків його учасників та засновників [11].

Відповідно до закону України «Про акціонерні товариства», акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [23].

Грошові кошти засновники вносять на тимчасовий рахунок у банку. Для надання документів до органів реєстрації, засновницький опис майна нотаріально засвідчується [53].

Майно підприємства становлять необоротні й оборотні засоби. При формуванні статутного капіталу в обліку слід дотримуватися принципу автономності, згідно з яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від власників. Тому особисте майно власників, засновників, акціонерів не повинно відображатися в обліку та звітності [55].

Враховуючи те, що внески до статутного капіталу можуть здійснюватися не лише грошовими коштами в національній (іноземній)

валютах, але й основними засобами, нематеріальними активами, виробничими запасами, використовують натуральні та грошові вимірники. Однак загальна вартість майна на початку діяльності підприємства визначається в грошовому вимірнику відповідно до принципу єдиного грошового вимірника [42].

Крім того, відповідно до п. 10 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», п. 14 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» та п. 11 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (зі змінами та доповненнями), первісною вартістю активів (основних засобів, нематеріальних активів, запасів), внесених до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості таких активів. Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснено обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами (п. 4 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», (зі змінами та доповненнями)). Фактично справедлива вартість тотожна ринковій вартості [35].

При внесенні до статутного капіталу майна оформляються первинні документи, призначені для відповідного майна:

- акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (типова форма № ОЗ-1) – для об'єктів основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів;

- накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типова форма № М-11) – для запасів;

- акт довільної форми тощо із зазначенням усіх обов'язкових реквізитів первинного документа, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями), – для нематеріальних активів [41].

Суцільна та безперервна реєстрація в документах даних про усі

господарські операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю за правильним формуванням та використанням власного капіталу підприємства [11].

Це відбувається завдяки принципу превалювання сутності над формою яка передбачає, що всі господарські операції, пов'язані з формуванням, змінами та використанням власного капіталу, обліковуються відповідно до їх сутності а не лише виходячи з юридичної форми [35].

При формуванні статутного капіталу складається засновницький опис майна за такою формою. Водночас заборгованість засновників по внесках до статутного капіталу відображається на рахунку 46 «Неоплачений капітал» [55].

Таким чином, перший запис з формування статутного капіталу здійснюється за дебетом рахунку 46 та кредитом рахунку 40 на зафіксовану в статутних документах суму статутного капіталу. Наступні записи відображають фактичне внесення майна до статутного капіталу: Дт 10, 11, 12, 20, 28, 311 тощо – Кт 46. До рахунків 40 та 46 повинні бути аналітичні дані щодо розміру внеску, заборгованості по кожному інвестору (засновнику). Як правило, такі дані наводяться в реєстрах обліку, де враховується рух коштів на цих рахунках [58].

Фактичні надходження власників (засновників) проводяться за кредитом рахунка «Неоплачений капітал» в кореспонденції з рахунками обліку грошових засобів та інших цінностей (активів) або зобов'язань (пасивів) [63].

Збільшення статутного капіталу є одним з найпоширеніших способів збільшення обігових коштів підприємства й оптимізації оподаткування, оскільки операція внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на його корпоративні права не підлягає оподаткуванню [60].

Збільшити свій статутний капітал акціонерне товариство може за рахунок додаткових внесків (вкладів) або за рахунок реінвестування

дивідендів. Відповідно до чинного законодавства України поєднувати одночасно збільшення статутного капіталу за рахунок двох джерел не допускається [48].

За рахунок додаткових внесків збільшення розміру статутного капіталу товариства здійснюється шляхом збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості, тобто за рахунок додаткової емісії. Збільшення статутного капіталу за рахунок реінвестування дивідендів можливий лише у товариствах, які за результатами господарської діяльності за рік мають прибуток. Кожен учасник має право на одержання частини прибутку від діяльності юридичної особи, а також може спрямувати належну йому частину прибутку в розвиток свого товариства, тобто реінвестувати. Порядок збільшення статутного капіталу залежить як від джерела його наповнення (табл. 1.8) [11].

Таблиця 1.8 – Порядок збільшення статутного капіталу акціонерного товариства

№	Джерела збільшення статутного капіталу АТ		
	За рахунок додаткових внесків		За рахунок реінвестиції дивідендів
	ПуАТ	ПАТ	
1	2	3	4
1	Прийняття рішення про збільшення розміру статутного капіталу акціонерного товариства та оформлення протоколу згідно з чинним законодавством України		
2	Реєстрація в Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації про емісію акцій	Розподіл акцій додаткового випуску	Публікація в органах преси повідомлення про збільшення розміру статутного капіталу товариства
3	Публікація інформації про емісію акцій	Прийняття загальними зборами акціонерів рішення щодо внесення до статуту товариства змін, пов'язаних зі збільшенням розміру статутного капіталу	Надання протоколу рішення щодо збільшення розміру статутного капіталу та копії надрукованого повідомлення до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку не пізніше 10 днів після його опублікування
4	Оформлення та депонування тимчасового глобального сертифіката (у разі бездокументарної форми випуску акцій)	Реєстрація змін до статуту акціонерного товариства, пов'язаних зі збільшенням розміру статутного капіталу;	Надання акціонерами заяв товариству щодо їх згоди на направлення нарахованої кожному з них суми дивідендів на збільшення розміру статутного капіталу

Продовження таблиці 1.8

1	2	3	4
			та укладання договору на придбання акцій додаткового випуску
5	Здійснення підписки на акції та надання звіту до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку про результати підписки на акції		Внесення та реєстрація змін до статуту товариства, пов'язаних зі збільшенням розміру статутного капіталу;
6	Прийняття загальними зборами акціонерів рішення щодо затвердження результатів підписки на акції (у разі недосягнення або перевищення запланованого рівня підписки та у разі прийняття рішення про збільшення розміру статутного капіталу правлінням товариства), а також внесення до статуту товариства змін, пов'язаних зі збільшенням розміру статутного капіталу		Реєстрація випуску акцій
7	Реєстрація змін до статуту акціонерного товариства, пов'язаних зі збільшенням розміру статутного капіталу		Оформлення та депонування нового глобального сертифіката випуску акцій (у разі бездокументарної форми випуску акцій)
8	Реєстрація випуску акцій в Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку	Виготовлення бланків та видача акціонерам сертифікатів акцій (у разі документарної форми випуску акцій)	Внесення інформації до системи реєстру власників іменних цінних паперів (у разі документарної форми випуску акцій)
9	Оформлення та депонування нового глобального сертифіката випуску акцій (у разі бездокументарної форми випуску акцій)	X	Виготовлення бланків та видача акціонерам сертифікатів акцій (у разі документарної форми випуску акцій)
10	Внесення інформації до системи реєстру власників іменних цінних паперів (у разі документарної форми випуску акцій)	X	X
11	Виготовлення бланків та видача акціонерам сертифікатів акцій (у разі документарної форми випуску акцій)	X	X

Джерело: [60]

Отже, відповідно до джерел збільшення статутного капіталу товариства здійснюють і облік операцій щодо збільшення статутного капіталу за рахунок:

- додаткових внесків;

- реінвестування дивідендів [48].

Залишок на рахунку 40 «Статутний капітал» повинен відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства [69].

Аналітичну інформацію щодо часток акціонерів в статутному капіталі можна отримати з реєстру акціонерів, який веде або саме підприємство або реєстратор, з яким підприємство уклало відповідний договір [55].

Збільшення статутного капіталу за рахунок додаткових внесків. Збільшення статутного капіталу в бухгалтерському обліку відображається за дебетом рахунку 46 «Неоплачений капітал» та кредитом рахунку 40 «Статутний капітал» [43].

На рахунку 46 «Неоплачений капітал» підприємства узагальнюють інформацію про зміни у складі неоплаченого капіталу підприємства. За дебетом даного рахунку відображається заборгованість засновників (учасників) господарського товариства за внесками до статутного капіталу підприємства, а за кредитом - погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу [30].

Оскільки підписка на акції додаткової емісії відбувається до державної реєстрації змін до статуту, то надходження внесків від учасників при підписці необхідно відображати по кредиту субрахунку 425 «Інший додатковий капітал». По дебету відображення здійснюватимуться за відповідним активом, так як внесками учасників можуть бути будинки, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності, цінні папери, права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, а також інші майнові права (у тому числі на інтелектуальну власність), грошові кошти, у тому числі в іноземній валюті (табл. 1.9) [5].

Таблиця 1.9 – Кореспонденція рахунків щодо збільшення статутного капіталу за рахунок додаткових внесків

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Фактичне надходження активів від засновників та учасників відкритого акціонерного товариства з підписки на акції після реєстрації інформації про їх випуск	10, 12, 14, 20, 30, 31, 35	425
2	Відображені зміни в статутному капіталі на дату внесення змін у засновницькі документи	46	40
3	Списання сум, отриманих за підпискою, на зменшення неоплаченого капіталу	425	46
4	Погашення заборгованості акціонерів за підпискою	31	46
5	Сума перевищення ціни придбання акцій над їх номінальною вартістю	421	46

Джерело: [8]

Збільшення статутного капіталу за рахунок реінвестування дивідендів. Як вже зазначалось, збільшувати статутний капітал за рахунок реінвестування дивідендів можуть лише ті товариства, які за результатами своєї діяльності мають прибуток. Найперше, підприємство повинно здійснити нарахування дивідендів та податку на дивіденди [35].

Облік дивідендів, нарахованих власникам простих та привілейованих акцій (часток у статутному капіталі) за рахунок прибутку або інших джерел, передбачених установчими документами, здійснюють на субрахунку 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами». За кредитом субрахунку 671 відображається збільшення заборгованості підприємства перед засновниками та учасниками товариства, за дебетом - її зменшення (погашення), в тому числі реінвестування доходів тощо [48].

Іноді виникає потреба у збільшенні капіталу в товариствах, де попередній статутний капітал не може бути сплачений повністю з певних причин. Кореспонденція рахунків щодо збільшення статутного капіталу за рахунок реінвестування доходів наведено у табл. 1.10 [63].

Таблиця 1.10 – Кореспонденція рахунків щодо збільшення статутного капіталу за рахунок реінвестування доходів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нарахування фіксованих дивідендів за привілейованими акціями, за рахунок нерозподіленого прибутку	441	443
2	Нарахування дивідендів за акціонерами на початок виплати (за реєстром власників акцій)	443	671
3	Нарахування авансового внеску	671	641
4	Сторнування авансового внеску, нарахованого на дивіденди, що реінвестуються	671	641
5	Реєстрація випуску додаткових акцій та збільшення статутного капіталу на номінальну вартість випущених акцій	46	401
6	Сума перевищення ціни придбання акцій над їх номінальною вартістю	46	421
7	Списання сум нарахованих дивідендів на зменшення заборгованості акціонерів з формування власного капіталу товариства	671	46

Джерело: [41]

В такому випадку варіантів є декілька:

– попередньо зменшити статутний капітал до фактично оплаченого. Цей варіант ускладнюється тим, що вимагає повідомлення усіх кредиторів, державної реєстрації, а рішення набирає чинності через три місяці;

– змінити предмет внеску. Учасники можуть замість обіцяних грошей сплатити вклад іншим майном, наприклад, придбавши у власність товариства транспортний засіб, нерухоме майно тощо. Заміна внеску вимагає згоди інших учасників і оформляється рішенням загальних зборів. Якщо предмет внеску був зазначений в установчому документі, необхідно внести відповідні зміни і зареєструвати їх у встановленому порядку;

– сплатити вклад за рахунок залучених коштів. Наприклад, учасник може продати частину своєї сплаченої частки, а одержаними коштами сплатити заборгованість за вкладом [35].

Подальше формування статутного капіталу товариства в бухгалтерському обліку повинно відобразитися наступними записами (табл. 1.12) [52].

Таблиця 1.12 – Відображення збільшення статутного капіталу

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Збільшено розмір статутного капіталу ТзОВ за рахунок додаткових внесків учасників або за рахунок збільшення кількості учасників:	46 «Неоплачений капітал»	401 «Статутний капітал»
	а) відображення заборгованості засновників за внесками до статутного капіталу		
	б) погашення заборгованості засновників за внесками до статутного капіталу	10 «Основні засоби», 20 «Виробничі запаси», 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»	46 «Неоплачений капітал»

Джерело: [11]

Операції, пов'язані з виплатою учаснику належної йому частки, на рахунках бухгалтерського обліку відображаються наступним чином (табл. 1.13) [23].

Таблиця 1.13 – Відображення операцій пов'язаних з виплатою учаснику належної йому частки

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Відображено суму грошових коштів, що внесені учасником до статутного капіталу, які повертаються йому при виході з ТзОВ	401 «Статутний капітал», 672 «Розрахунок за іншими виплатами»	672 «Розрахунки за іншими виплатами», 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»
2	Нараховано частину прибутку, що належить учаснику	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»	672 «Розрахунки за іншими виплатами»
3	Здійснено виплату учаснику належної йому частини прибутку (дивіденди)	672 «Розрахунки за іншими виплатами»	30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»

Джерело: [42]

Статутний капітал може і зменшуватися, але не нижче від мінімального розміру, встановленого законом [5].

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» призначено для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід). Залишок на цьому рахунку зменшується у разі уцінки та вибуття зазначених активів, зменшення їх корисності тощо.

Рахунок 41 «Капітал у дооцінках» має такі субрахунки:

411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів»

412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів»

413 «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів»

414 «Інший капітал у дооцінках» [55].

1.3 Контроль статутного та додаткового капіталу підприємств

Контролер перевіряє правильність балансу, складеного на дату реєстрації статутного акціонерного товариства. Керуючись Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», контролер перевіряє правильність розподілу прибутку між учасниками (власниками) підприємства або спрямування прибутку до статутного капіталу, резервного капіталу тощо. Так, у статтях розділу «Внески учасників» наводяться дані про збільшення статутного капіталу підприємства та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу підприємства [1].

Власний капітал зменшується внаслідок виходу учасника, випуску чи анулювання викуплених акцій акціонерним товариством, зменшення номінальної вартості акцій або з інших причин. Тому здійснюючи контроль

статутного капіталу, слід перевірити наявність і обґрунтованість змін у статутному капіталі й установчих документах підприємства [6].

Проте недосконала законодавча база не може забезпечити якісне проведення контролю. До того ж постійне оновлення Законів України потребує від контролерів постійного спостереження за їх змінами та доповненнями, а також досконалого їх вивчення. Тому якісне проведення контролю власного капіталу може бути здійснене контролером, який має професійні навички, компетентність та досвід роботи [38].

Заслуговує на увагу питання законодавчого регулювання договірних відносин між клієнтом та контролерською фірмою, а точніше відсутність цього регулювання [19].

Глущенко В.В. пропонує поняття договору на проведення контролю сформулювати так: за договором на проведення контролю одна сторона – виконавець (контролер або контролерська фірма) – зобов'язується на замовлення другої сторони – замовника – здійснити за відповідну плату перевірку публічної бухгалтерської звітності, обліку первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності зазначеного суб'єкта господарювання у визначеному обсязі і передати йому контролерський висновок [24].

Детальний розгляд цієї проблеми та належне правове закріплення її в нормативно-правових актах сприятиме створенню і функціонуванню найефективнішої системи незалежного фінансового контролю [22].

Не врегульованим законодавством залишається й питання щодо якості проведення перевірки та відповідальності за це контролера. На жаль, лише формальне виконання контролером діючих контролерських норм та стандартів дозволяє зробити висновок щодо якісної або неякісної перевірки [40].

Ефективне проведення контролю власного капіталу повинно відповідати вимогам якості, що включає: наявність та правдивість, права та зобов'язання, повноту, вимірювання, оцінку вартості, подання та розкриття

інформації про власний капітал [22].

Основними принципами перевірок щодо контролю якості є обов'язковість, доцільність, незалежність, конфіденційність, достатність, достовірність, колегіальність ухвалення рішень [13].

Відомо, що контролерські фірми надаючи контролерські послуги неабияк ризикують. Найсуттєвішим є ризик неякісного надання контролерських послуг, що може призвести до втрати клієнтів і позбавлення дозволу на контролерську діяльність. В умовах розвитку контролю необхідно забезпечити не лише високу якість контролерських послуг, а й постійне зростання якості [6].

Для нормального функціонування ринку контролерських послуг повинна бути створена система забезпечення якості, яка розглядається як реалізація сукупності елементів регулювання діяльності: системи контролерських стандартів, зовнішнього та внутрішнього контролю якості, сертифікації і підвищення кваліфікації контролерів, дозволу на зайняття діяльністю, нормативно-правового регулювання [9].

Процедури контролю якості залежать від таких умов: діяльності (нормативно-правової бази, елементів регулювання діяльності, системи контролю якості послуг тощо) та внутрішньofірмових умов (розміру організації, етики й незалежності, організації управління, кадрового складу, професіоналізму тощо) [13].

В Україні доцільно надалі розвивати систему забезпечення контролю якості контролю, постійно підвищувати роль діяльності як ефективного інструмента зовнішнього контролю [26].

Також важлива роль у системі нормативного забезпечення діяльності та професійного саморегулювання належить внутрішньofірмовим стандартам контролю, що розробляються та затверджуються конкретною контролерською фірмою і потребують дотримання працівниками фірми [38].

Вчені присвячують свої дослідження вивченню та розробці внутрішньofірмових стандартів контролю (табл. 1.15) [40].

Таблиця 1.15 – Визначення вчених про внутрішньофірмові стандарти

№	Вчені	Мета контролю власного капіталу
1	Т.П. Нечай	Внутрішньофірмові стандарти контролю – це сукупність способів, принципів, методів та прийомів, що розробляються та використовуються контролерською фірмою для надання контролерських послуг, та порядок документального оформлення результатів перевірки [23, с. 122].
2	А.Ж. Пшенична	Внутрішньофірмові стандарти – це документи, що деталізують і регламентують єдині вимоги до здійснення і оформлення контролю, прийняті і затверджені контролерською фірмою [22, с. 143].
3	О.М. Гнезділова	Внутрішньофірмові стандарти – це документи, які призначені для підвищення ефективності практичної роботи, достовірності результатів перевірки та її адекватності прийнятим в Україні міжнародним стандартам контролю [18, с. 115].

Джерело: [18, 22, 23]

Отже, застосування внутрішньофірмових стандартів є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності, вдосконалення управління її діяльністю, посилення контролю за якістю роботи контролерів, встановлення партнерських відносин між підприємствами-клієнтами та співробітниками фірми [21].

Шатківська Л. сформувала завдання які мають вирішувати внутрішньофірмові стандарти контролю, а саме:

1. Визначити єдині принципи підготовки і рекомендації зі структури побудови внутрішньо фірмових стандартів контролю;
2. Встановлювати мінімальні обов'язкові вимоги до контролерських фірм при розробці внутрішніх стандартів;
3. Описувати порядок здійснення внутрішньофірмового контролю за дотриманням співробітниками контролерських фірм вимог внутрішніх стандартів [22].

Пріоритетне значення внутрішніх стандартів очевидне, тому що дає змогу контролерським фірмам:

- Повніше дотримуватися вимог МСА;
- Забезпечити високу якість роботи і сприяти зниженню

контролерського ризику;

- Деталізувати поведінку контролера відповідно до етичних норм [39].

За Усачем Б.Ф. кожна контролерська фірма повинна мати свій загальний пакет внутрішніх стандартів, які можуть включати такі об'єкти (рис. 1.10) [19].

Рисунок 1.10 – Загальний пакет внутрішньофірмових стандартів

Джерело: [22]

Контроль за виконанням вимог внутрішньо фірмових стандартів має бути організований на всіх рівнях управління контролерськими перевітками, починаючи з керівників груп (керівників перевірок) і закінчуючи керівниками контролерської фірми, уповноваженими підписувати контролерський висновок [40].

Внутрішньофірмові стандарти контролю повинні включати оптимальний і достатньо обґрунтований обсяг джерел отримання контролерських доказів, процедур їх збору, а також повний перелік основних етапів перевірки та порядок формування підсумкової документації за наслідками такої перевірки [24].

За Пшеничною А. Ж. внутрішньофірмові стандарти можуть передбачати наступні положення (рис 1.11) [26].

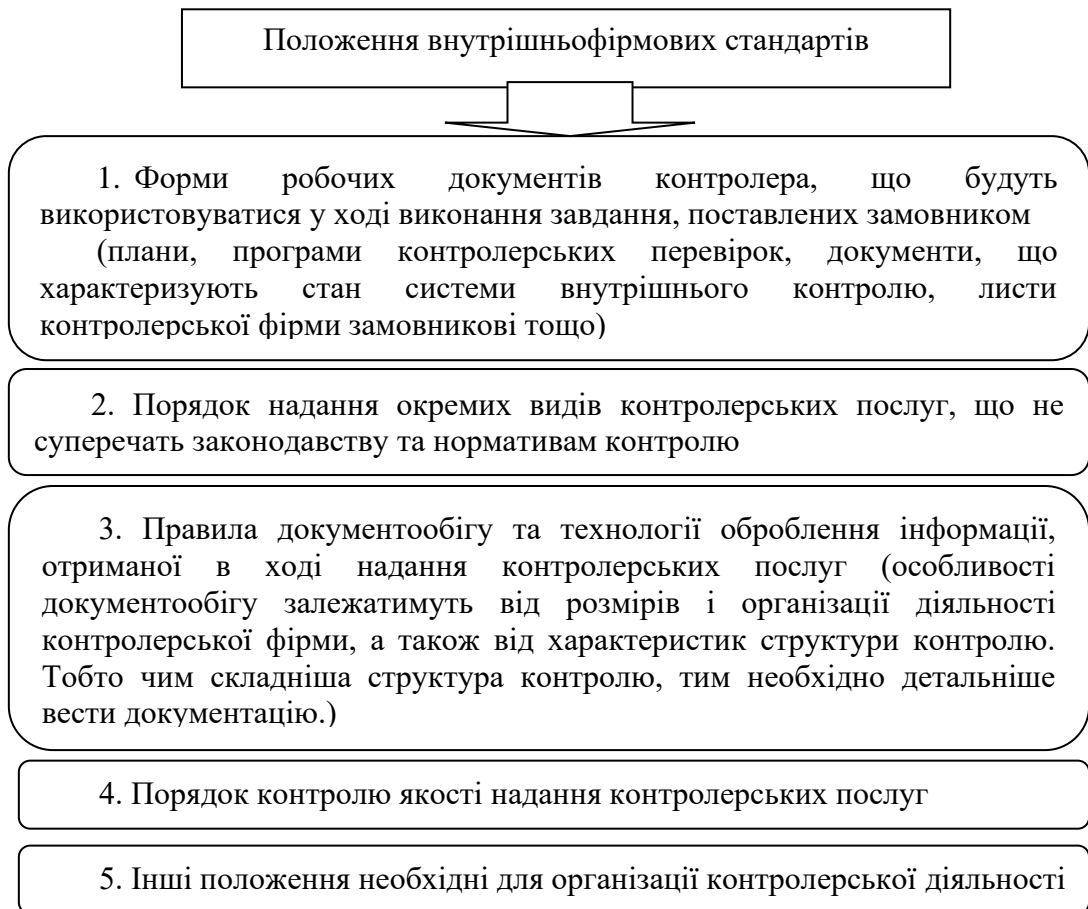

Рисунок 1.11 – Положення внутрішньофірмових стандартів

Джерело: [40]

Отже, стандарти є індивідуальними для кожної контролерської фірми і розробляються з метою вдосконалення організації праці контролерів, контролю за виконанням проведених процедур, підвищення якості надання контролерських послуг та репутації діяльності контролерської фірми [1].

Таким чином всі внутрішньофірмові стандарти повинні в сукупності становити опис комплексного підходу контролерської фірми до організації й технології проведення контролю [9].

Але, крім зовнішнього контролю існує і внутрішній контроль. На відміну від ролі та функцій зовнішнього контролера, основна функція котрого полягає у формуванні незалежного висновку про достовірність фінансової звітності підприємства, роль і функції внутрішнього контролю визначаються

керівництвом підприємства і метою його розвитку. Функції внутрішнього контролю змінюються залежно від вимог керівництва підприємства. Головна мета внутрішнього контролера - визначити, чи має фінансова звітність підприємства суттєві перекручення [6].

Внутрішній контроль - це складова частина організаційної структури підприємства. І тому, незалежно від рівня автономності і об'єктивності, він не може досягнути того самого рівня незалежності, що і зовнішній контроль при висловленні незалежної думки щодо фінансової звітності підприємства [19].

Але можливості і мета діяльності служби внутрішнього контролю мають дуже широкий спектр та напрямки і залежать від розміру та структури підприємства, а також потреб керівництва [24].

Метою внутрішнього контролю є експертна оцінка економічної політики підприємства у т.ч. і облікова, оцінка діяльності і внутрішньогосподарського контролю, який здійснюється всіма його структурними підрозділами [13].

Завдання внутрішнього контролю:

- контроль діяльності підприємства, економічна діагностика та її оцінка;
- розробка фінансової стратегії;
- надання управлінцям консультацій;
- оцінка рентабельності комерційних угод;
- перевірка законності проведення фінансових та інших господарських операцій;
- перевірка та оцінка повноти, своєчасності та достовірності фінансової та іншої звітності [22].

Здійснення внутрішнього і зовнішнього контролю на підприємствах є взаємодоповнюючим, але одночасно вони спрямовані на різні цілі. Аналіз їх розбіжностей та спільних рис розглядається у таблиці 1.16 .

Таким чином, під час визначення характеру, часу і обсягів зовнішніх процедур [13] контролю зовнішньому контролеру слід враховувати можливості використання деяких результатів роботи внутрішнього

контролера. Але ні за яких обставин використання результатів роботи внутрішньої контролерської служби підприємства не знімає відповідальності із зовнішнього контролера за наданий ним контролерський висновок [39].

Таблиця 1.16 – Відмінність внутрішнього і зовнішнього контролю

Ознака порівняння	Зовнішній контроль	Внутрішній контроль
Мета	Підтвердження достатності фінансової звітності	Контроль здійснення фінансово-господарської діяльності на всіх її етапах, аналіз основних показників, перевірка звітів, розробка рекомендацій керівництву підприємства
Виконавці та їх кваліфікація	Незалежний контролер (контролерська фірма); наявність спеціального сертифіката контролера	Внутрішній контролер (відділ внутрішнього контролю); особливих законодавчих вимог щодо кваліфікації не існує, визначається керівництвом
Предмет	Встановлюється законодавством – в основному фінансова (бухгалтерська) звітність	Встановлюється керівництвом підприємства, охоплює всі аспекти фінансово-господарської діяльності
Об'єкти контролю	Визначається договором	Визначається керівництвом
Характер діяльності	Підприємницька діяльність	Виконавча діяльність
Обсяг перевірки	Вибірково	Аналіз всіх фінансово-господарських процесів
Результати	Контролерський висновок	Контролерський звіт: результати перевірки, рекомендації по підвищенню контролерської діяльності

Джерело: [39]

Особлива потреба внутрішнього контролю виникає на підприємствах з різними видами діяльності. На рівні крупних підприємств (спільні, дочірні, філії) робота внутрішніх контролерів направлена на уніфікацію та стандартизацію облікових процесів для достовірного формування зведеної та консолідованої звітності [40].

У внутрішньому контролі розрізняють стандарти: міжнародні та на рівні організації. Стандарти професійної практики внутрішнього контролю поділяють на три групи: стандарти якісних характеристик, стандарти діяльності (ці дві групи існують в єдиному варіанті; вони носять регламентований характер), стандарти практичного використання (можуть

бути окремим варіантом для кожного виду діяльності) (рис. 1.12) [40].

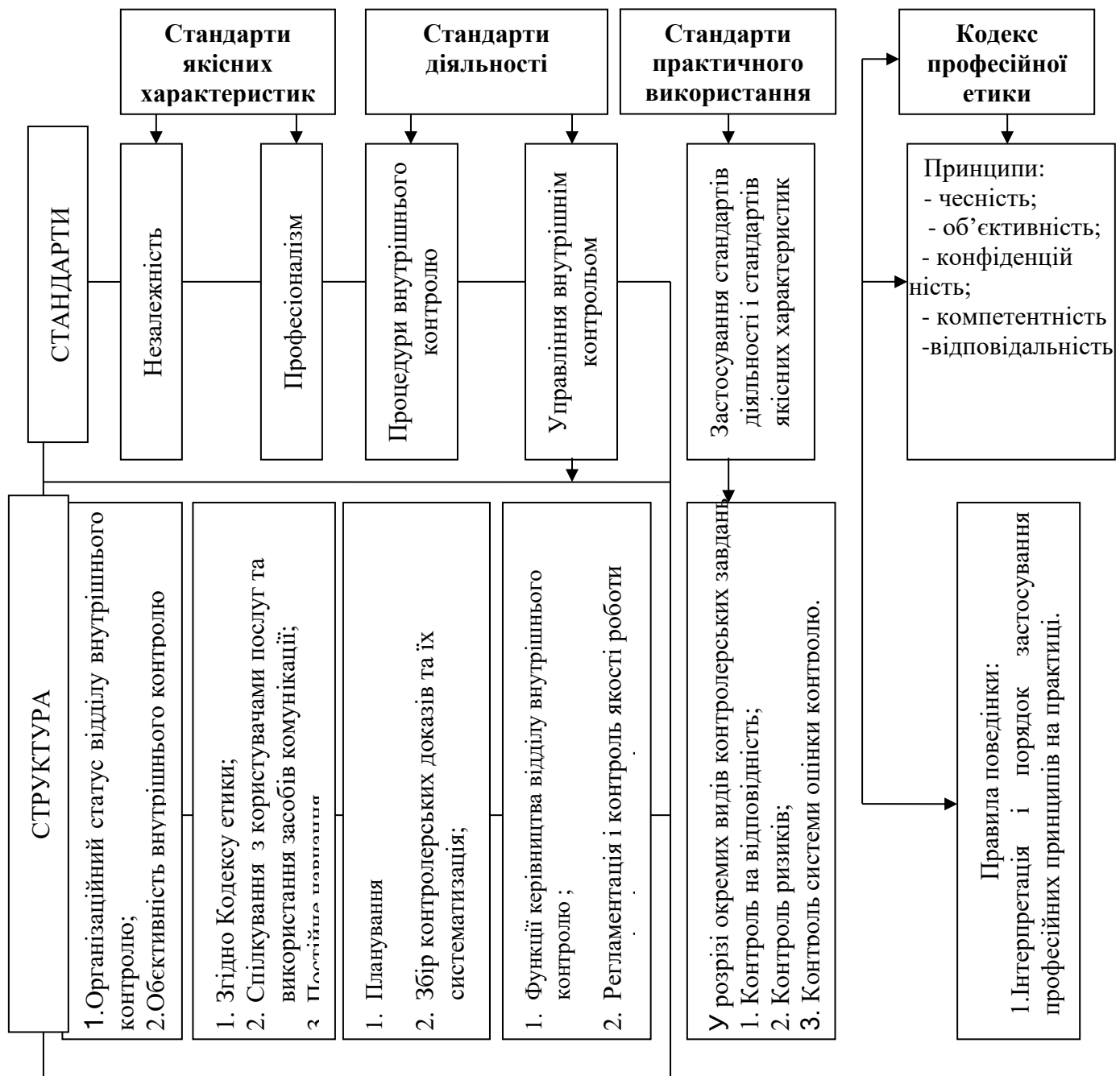

Рисунок 1.12 – Система стандартів внутрішнього контролю на підприємстві

Джерело: [21]

На інших підприємствах робота внутрішніх контролерів визначається метою і завданням внутрішнього контролю, за допомогою стандартизації:

- реалізуються саморегулювання контролерської діяльності, пов'язаною з забезпеченням якості роботи контролерів;

- вирішуються проблеми створення чіткої логічно-організованої та направленої на реалізацію завдань підприємства системи внутрішнього контролю [19].

Отже, внутрішній контроль стає одним з основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм [13].

Організація, роль і функції внутрішнього контролю визначаються власником і керівництвом підприємства залежно від: специфіки і масштабів діяльності, наявної системи управління, стану внутрішнього контролю і тому подібне. Діяльність такого структурного підрозділу регламентується внутрішнім нормативним актом - положенням, стандартом і тому подібне. Основне завдання внутрішнього контролю - забезпечити ефективність функціонування усіх підрозділів підприємства на усіх рівнях управління, а також захистити законні майнові інтереси підприємства і його власників. Внутрішній контроль більш системним, безперервним, суцільним контролем, що має дуже важливе значення для ефективного функціонування підприємства [1].

Таким чином, аналізуючи зазначене, можна дійти висновку про недосконалість діючого законодавства у сфері регулювання контролерської діяльності в Україні, а саме якісного проведення контролю та створення внутрішньофірмових стандартів контролю. Тому край необхідне позитивне вирішення розглянутого кола правових питань. Зокрема, у складі внутрішньофірмових стандартів варто виокремити внутрішньофірмовий стандарт з контролю якості. Предметом розробки внутрішньофірмових стандартів контролерської діяльності є організаційно-економічні відносини, котрі виникають у процесі надання контролерських послуг і контролю їх якості. Мета політики контролю якості контролерської діяльності повинна складатися з наступних чинників: професійність (чесність, дотримання професійної поведінки, постійне навчання); конфіденційність (збереження та нерозголошення інформації, яку контролери отримують в ході робіт);

послідовність (глибина перевірки бухгалтерської або податкової звітності клієнта, що дозволяє відтворити повноцінну картину її фінансового стану) та об'єктивність (висловлення незалежної думки контролера про фінансовий стан). Це, безумовно, сприятиме подальшому розвитку якісного проведення контролю та контролерської діяльності в Україні [6].

Контроль власного капіталу є одним з найважливіших розділів проведення контролю, оскільки власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства і від правильності ведення його обліку значним чином залежать майнові відносини власників [6].

При проведенні контролю власного капіталу перевірі підлягають процеси та господарські операції, пов'язані зі створенням статутного, додаткового і резервного капіталу, обліком нерозподілених прибутків (непокритих збитків), формуванням вилученого та неоплаченого капіталу, а також відносини, що виникають при цьому між підприємством та його власниками і працівниками, щодо прав власності на майно, нарахування і виплати дивідендів [19].

Розробці контролю власного капіталу присвячують свої дослідження вітчизняні та зарубіжні вчені: І.І. Сахарцева, Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча, Н.А. Іванова, О.В. Ролінський, Ф.Ф. Бутинець, Б.Ф. Усач, Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко, А.Д. Шеремет, В.П. Суйц, В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко, О.А. Петрик, І.Ю. Чумакова, Л.О.Кадуріна [21].

Мета контролю власного капіталу інтерпретується вченими, тому кожен вносить свій юридичний аспект і контроль бухгалтерських даних (табл. 1.17) [21].

Таблиця 1.17 – Висловлення вчених щодо мети контролю власного капіталу

№	Вчені	Мета контролю власного капіталу
1	2	3
1	Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча	Контроль власного капіталу проводиться з метою підтвердження контролерським висновком інформації про власний капітал, його структуру та зміни у власному капіталу, що сталися протягом звітного періоду [19].
2	Ф.Ф. Бутинець, Б.Ф. Усач	Метою контролю операцій з власним капіталом та визначають встановлення достовірності первинних даних відносно формування та використання власного капіталу і забезпечення зобов'язань, повноти і своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку власного капіталу у відповідності до установчих документів та облікової політики, достовірності відображення власного капіталу у звітності підприємства [20]
3	Н.А. Іванова, О. В. Ролінський	Мета контролю операцій з власним капіталом – установити достовірність первинних даних відносно формування та використання власного капіталу, повноти і своєчасності відображення інформації у зведених документах і облікових реєстрах, правильність ведення обліку власного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірність відображення стану власного капіталу у звітності підприємства [40].
4	Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, М.Ю. Карпенко	Мета контролю власного капіталу - ретельна перевірка юридичних підстав на право функціонування економічного суб'єкта відповідно до чинного законодавства та підтвердження права власності юридичних і фізичних осіб [1]
5	І.І. Сахарцева	Контроль власного капіталу проводиться з метою отримання достатніх доказів впевненості в ефективності його використання, достовірності відображення і розкриття інформації відповідно до діючих принципів та тверджень подання фінансової звітності та оцінка здатності підприємства залучати та збільшувати капітал для забезпечення подальшої безперервної діяльності підприємства [6]

Джерело: [9]

Отже, недостатня увага приділяється визначенню ефективності використання капіталу для оцінки майбутньої безперервної діяльності підприємства. Лише І.І. Сахарцева звернула свою увагу на принцип безперервної діяльності. Також, вчені не приділяють уваги якості контролю власного капіталу. Тому, враховуючи у мету контролю власного капіталу якість можна досягти проведення контролю на високому рівні [21].

Аналіз завдань в програмах та методології контролю капіталу у вітчизняних та зарубіжних джерелах наведено у табл. 1.18 [24].

Таблиця 1.18 – Постановка завдань з методології проведення контролю капіталу у вітчизняних та зарубіжних літературних джерелах

№ п/п	Завдання	Міжнародні стандарти контролю	Л.П. Кулаковська, Ю.В. Пича	Ф.Ф. Бутинець, Б.Ф. Усач	В.В. Собко	А.Д. Шеремет,	І.І. Сахарцева
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Урахування попереднього контролю	+	-	-	-	-	+
2	Фактори й умови, що впливають на капітал підприємства	+	-	+	+	+	+
3	Власний капітал (К), що відображений на рахунках, і являє собою оцінку відповідних активів і зобов'язань, визначається як різниця між вартістю його майна (А) і борговими зобов'язаннями (З): $K = A - Z$	+	+	+	+	+	+
4	Структура власного капіталу відповідним чином класифікована, є власністю підприємства	+	+	+	+	+	+
5	Формування статутного капіталу виконане згідно з чинним законодавством та зафіксоване в засновницьких документах підприємства	+	+	+	+	+	+
6	Операції, що пов'язані з рухом капіталу, законно, своєчасно та правильно документально оформлені	+	+	+	+	+	+
7	Власний капітал забезпечує фінансову стабільність розвитку підприємства. Є основою для продовження господарської діяльності підприємства у майбутньому. У випадку ліквідації власний капітал є мірилом захисту прав кредиторів, при наданні кредиту - забезпечує умови кредитування	-	-	+	+	-	-
8	Розподіл прибутку проводиться згідно з рішенням акціонерів/власників, наводиться сума нарахованих дивідендів, дані про інший розподіл прибутку розкрито у інформації до фінансової звітності	+	+	+	+	+	+
9	Оцінка корпоративного управління капіталом	+	-	-	-	-	+
10	Подальші події, розкриття у фінансовій	+	-	-	-	-	+
11	Оцінка здатності підприємства залучати та збільшувати капітал для забезпечення подальшої безперервної діяльності підприємства	+	-	-	-	-	+

Джерело: [40]

За І. І. Сахарцевою аналіз літературних джерел стосовно контролю

власного капіталу показує, що в розглянутих працях завдання контролю в основному стосуються підтвердження прав на власний капітал, контролю та ревізії бухгалтерських даних. У працях, на жаль, не розглядаються такі важливі питання, як: врахування попереднього контролю, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на формування та структуру капіталу, оцінка співвідношення власного та залученого капіталу і його вплив на прибуток підприємства, оцінка подальших подій та їх вплив на прибуток підприємства, оцінка здатності підприємства залучати та збільшувати капітал, аналітичні процедури визначення ефективності використання власного капіталу, аналіз гіпотез стосовно виявлення недоліків і перспектив використання капіталу та питання, що пов'язані з подальшою безперервною діяльністю підприємства [9].

Таким чином, вчені виділяються завдання контролю власного капіталу з урахуванням якісних аспектів: повнота, права й обов'язки, оцінка або вимір, надання та розкриття (табл. 1.19) [40].

Таблиця 1.19 – Завдання якісного контролю власного капіталу

Завдання контролю власного капіталу	Якісні аспекти
Аналіз статуту, визначення розміру статутного фонду, його відповідність відображеному в звіті, повноти та своєчасності сплати внесків до статутного фонду;	повнота, права й обов'язки
Визначення загальної суми номінальної вартості випущених та сплачених акцій сумі, зазначеній в установчих документах.	оцінка або вимір
Перевірка відображення операцій з капіталом у відповідному розмірі, на відповідних рахунках та у відповідний період, а розділ бухгалтерського балансу «Власний капітал» належним чином розкритий згідно із стандартами та вимогами законодавства.	надання та розкриття

Джерело: [22]

Отже, якість має бути головним в проведенні контролю, щоб не було допущено недбальства у роботі. Саме це забезпечить встановлення партнерських відносин між контролерською фірмою та підприємствами-клієнтами [24].

Контролерськими доказами у проведенні контролю власного капіталу

Н.А. Іванова, О.В. Ролінський, В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко виділяють:

- 1) Наказ про облікову політику;
- 2) Документи, що підтверджують право власності на майно, яке вноситься як вклад до статутного капіталу: свідоцтво на право власності на нерухомість, інтелектуальну власність тощо;
- 3) Організаційні документи: свідоцтво про державну реєстрацію, довідки про прийняття на облік у податковому органі, про реєстрацію у органах статистики, ліцензії та види діяльності, що підлягають ліцензуванню згідно із законодавством;
- 4) Первинні документи з обліку власного капіталу: виписки банків, прибуткові касові ордери, акт про приймання обладнання, бухгалтерські довідки;
- 5) Облікові реєстри з обліку власного капіталу: журнал № , відомість
- 6) Акти та довідки попередніх ревізій, контролерські висновки та інше;
- 7) Звітність [13].

Отже, власний капітал - це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Статутний капітал утворюється за рахунок вкладів (внесків) засновників або учасників. Вкладами можуть бути гроші, будинки, споруди, обладнання, цінні папери, права на користування землею, водою, будинками, зафіксовані у статутних документах. Додатковий капітал складається з емісійного доходу від розміщення акцій власної емісії за цінами, що перевищують номінальну вартість, дооцінки активів, безоплатно одержаних необоротних активів, іншого додаткового капіталу.

Контроль власного капіталу є одним з найважливіших розділів проведення контролю, оскільки власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства і від правильності ведення його обліку значним чином залежать майнові відносини власників. При проведенні контролю власного капіталу перевірки підлягають процеси та господарські операції,

пов'язані зі створенням статутного, додаткового і резервного капіталу, обліком нерозподілених прибутків (непокритих збитків), формуванням вилученого та неоплаченого капіталу, а також відносини, що виникають при цьому між підприємством та його власниками і працівниками, щодо прав власності на майно, нарахування і виплати дивідендів.

2 ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІК СТАТУТНОГО ТА ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ФІЛІЇ ПРАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ЕТЦ» ТА ЇЇ ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

2.1 Загальна характеристика Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

Запорізька філія приватного акціонерного товариства «Миколаївський експертно-технічний центр» (скорочено ЗФ ПрАТ «Миколаївський ЕТЦ») створена у 1996 році. На фірмі працює близько 60 людей. Основний персонал – технічні експерти по галузях промисловості, контролери по сертифікації продукції й систем якості, інженери-випробувачі.

Організація складається з декількох структурних підрозділів:

- відділення сертифікації (Орган сертифікації «НікоСЕПРО»);
- випробувальний центр і окремі випробувальні лабораторії;
- відділення експертиз;
- регіональний відділ психофізіологічної експертизи;
- ДП «Навчальний центр».

Випробувальні підрозділи оснащені сучасною випробувальною технікою, мають стенди й устаткування. ПрАТ «МЕТЦ» акредитовано у Національним агентстві по акредитації України, у Міністерстві охорони здоров'я, Держгірпромнагляду України на право проведення випробувань.

Випробувальні підрозділи оснащені сучасною випробувальною технікою, мають стенди й обладнання. ПрАТ «МЕТЦ» акредитований у Національному агентстві по акредитації України, Госгорпромнадзоре України на право проведення випробувань. Організація має систему якості по ISO9001 з 2015 року.

Орган з сертифікації «Нікосепро» Акредитований (призначений і вповноважений) на право виконання робіт із сертифікації продукції й систем якості в національній системі сертифікації УКРСЕПРО з 1997 року.

Реєстраційні номери ОС у реєстрі УКРСЕПРО: UA.P.081 і UA.PN.081, UA.QM.054 у НААУ з 2008 року по цей час.

Відділення технічних експертиз проводить роботи з:

- експертизі об'єктів по забезпеченню промислової безпеки;
- огляду й експертному обстеженню (технічна діагностика) обладнання підвищеної небезпеки;
- неруйнуючим методам контролю металів і їх з'єднань;
- ідентифікації й декларуванню безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
- систем керування охороною праці на виробництві;
- психофізіологічній експертизі працівників;
- технічній діагностиці машин і механізмів;
- обстеженню й діагностиці будівельних конструкцій;
- паспортизації будинків і споруджень;
- техогляд технологічного транспорту.

ДП «Учбовий центр» проводить навчання й перепідготовку, підвищення кваліфікації робочих професій, проводить навчання посадових осіб з питань охорони праці й промислової безпеки.

ДП «Учбовий центр» має ліцензії Міністерства освіти й науки України з 19 вересня 2001 року й дозвіл Держгірпромнагляду України з 10 квітня 2001 року на проведення робіт.

Відділення технічних експертиз проводить:

- експертне обстеження підприємств і організацій, що виконують роботи підвищеної небезпеки, а, що також використовують обладнання підвищеної небезпеки для одержання дозволу органів Держгірпромнагляду України;
- експертне обстеження об'єктів, що знову вводяться в експлуатацію й реконструйованих, зразків нових машин, механізмів, обладнання;
- експертизу технологічних процесів, машин, обладнання, транспортних засобів, які придбані за кордоном.

Лабораторія «Технічної діагностики й методів неруйнуючого контролю ВЛ «ТД та НМК» на підставі Дозволу № 93.06.30-74.30.0, що діє до

31.07.2018 р. проводить роботи:

- контроль якості зварних з'єднань;
- експертне обстеження (технічну діагностику):
- парові й водогрійні казани;
- посудини під тиском ;
- трубопроводи пари й гарячої води всіх категорій;
- вантажопідйомні крани й піднімальні спорудження (підйомники, ліфти, ескалатори, канатні дороги);
- устаткування й лінійні частини газопроводів систем газопроводів природного й стисненого газу;
- устаткування основних виробництв хімічної, нафтохімічної й нафтопереробної промисловості.

На підставі проведених робіт видає «Висновок технічної експертизи» разом із протоколами вимірювань.

Миколаївський регіональний відділ психофізіологічної експертизи пропонує наступні послуги:

1. Проведення психофізіологічної експертизи й психофізіологічного відбору з метою виявлення працівників, придатних по психофізіологічним якостям до робіт підвищеної небезпеки.

2. Видача обстежуваним працівникам висновку про психофізіологічну придатність для виконання робіт підвищеної небезпеки.

Порядок проведення психофізіологічного обстеження

Базовим способом проведення психофізіологічного обстеження є «Програмний тестовий комплекс професійного психофізіологічного відбору працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки (далі - ПТК).

Психофізіологічне обстеження може проводитися як із групою працівників, так і індивідуально, але з обов'язковим дотриманням стандартних умов проведення обстежень, прийнятих у Системі професійного психофізіологічного відбору, а саме:

- реєстрація обстежуваного за встановленою формою із занесенням в «Журнал реєстрації обстежуваних»;
- долікарське обстеження: зовнішній вигляд, опитування про самопочуття, скарги (по необхідності вимір артеріального тиску й пульсу) з обов'язковим занесенням даних, під підпис обстежуваного, в «Журнал долікарського огляду обстежуваного»;
- інструктаж обстежуваного про порядок виконання тестів;
- безпосереднє психофізіологічне тестування з використанням ПТК;
- фіксування результатів психофізіологічного обстеження;
- індивідуальна співбесіда з лікарем-психофізіологом або фахівцем-психологом;
- відправлення результатів психофізіологічного тестування й індивідуальної співбесіди (в електронному виді) у Центр психофізіологічної експертизи;
- видача результатів обстежуваному.

Результати обстеження видаються кожному обстежуваному особисто або опрацюються за місцем роботи в запечатаному виді. Розголошувати результати психофізіологічного обстеження строго забороняється, крім випадків окремо застережених у чиннім законодавстві України.

Регіональні служби психофізіологічного відбору, фахівців, зайнятих на особливо небезпечних роботах або потребуючих професійного відбору:

- надають послуги по професійному психофізіологічному відбору, періодичній оцінці професійної придатності;
- впроваджують ефективні методи й способи професійної реабілітації й тренування професійно важливих якостей фахівців, зайнятих на небезпечних роботах або потребуючих професійного відбору;
- здійснюють методичне керівництво й координацію діяльності в області професійного психофізіологічного відбору на відповідній території регіону;

- на прохання адміністрації організацій усіх організаційно-правових форм, за заявками роботодавців можуть проводити професійне консультування й психофізіологічну підтримку учнів незайнятого населення, що працює й, а також громадян, що потрапили під звільнення з виробництва;
- проводити професійний психофізіологічний відбір і добір осіб, прийнятих на професійній навчання й на вакантні робочі місця;
- здійснювати іншу професійно-орієнтаційну діяльність на основі договорів.

Служба професійного відбору:

- проводить системну, кваліфіковану й комплексну роботу з питань професійної орієнтації;
- формує в громадян свідомий підхід до вибору професії, що відповідає інтересам, стану здоров'я й особливостям кожної людини з урахуванням потреб регіону в кадрах;
- формує Державний реєстр осіб, придатних до робіт з високим рівнем техногенної небезпеки підвищеним ризиком з обліком індивідуальних психофізіологічних особливостей фахівців, стан їх здоров'я, а також потреба регіону в кадрах;
- активно сприяє формуванню особистісного й інтелектуального потенціалу фахівців, що відбираються;
- створює умови для найбільш повного розвитку творчих здібностей, пізнавально, морально-естетичної й потребностно-мотиваційної сфери особистості;
- впроваджує досягнення сучасної психофізіології в практику роботи служби професійного психофізіологічного відбору.

2.2 Облік і оподаткування статутного та додаткового капіталу Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

На підприємстві є: статутний капітал; додатковий капітал; резервний капітал; неоплачений капітал, нерозподілені прибутки (непокриті збитки); забезпечення майбутніх витрат.

У робочому плані рахунків підприємства для обліку власного капіталу передбачені наступні рахунки (рисунок 2.1)

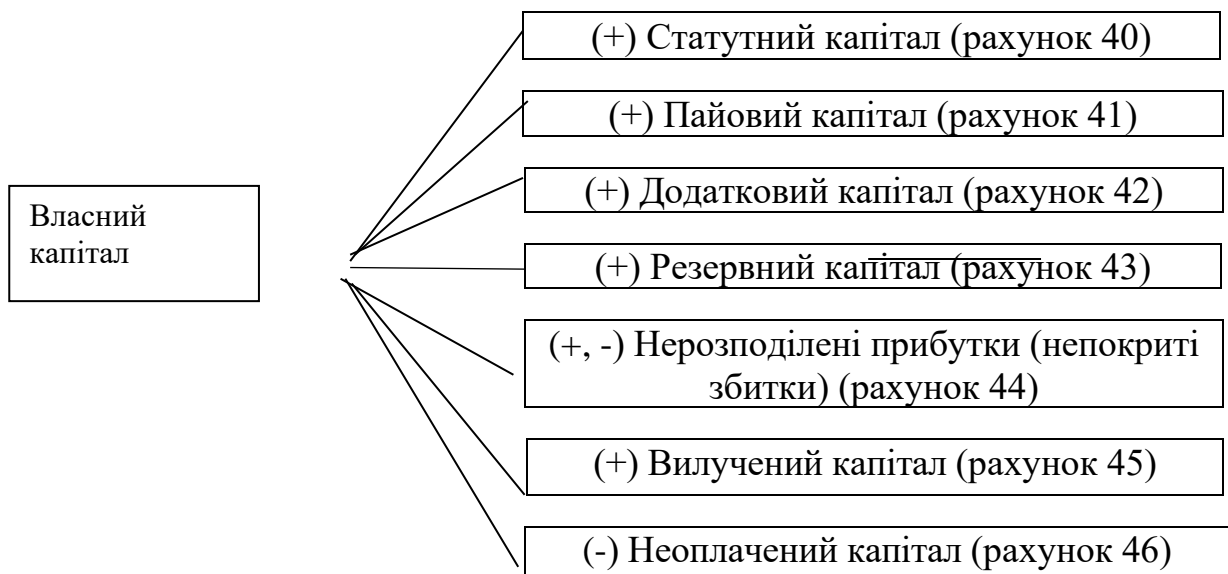

Рисунок 2.1 – Відображення власного капіталу на рахунках бухгалтерського обліку

Джерело: [41]

Для обліку та узагальнення інформації про стан та рух Статутного капіталу підприємства призначено рахунок 401 «Статутний капітал».

Збільшення Статутного капіталу відображається на кредиті, а зменшення на дебеті рахунка 401 «Статутний капітал». Сальдо на цьому рахунку повинно відповідати розміру Статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства.

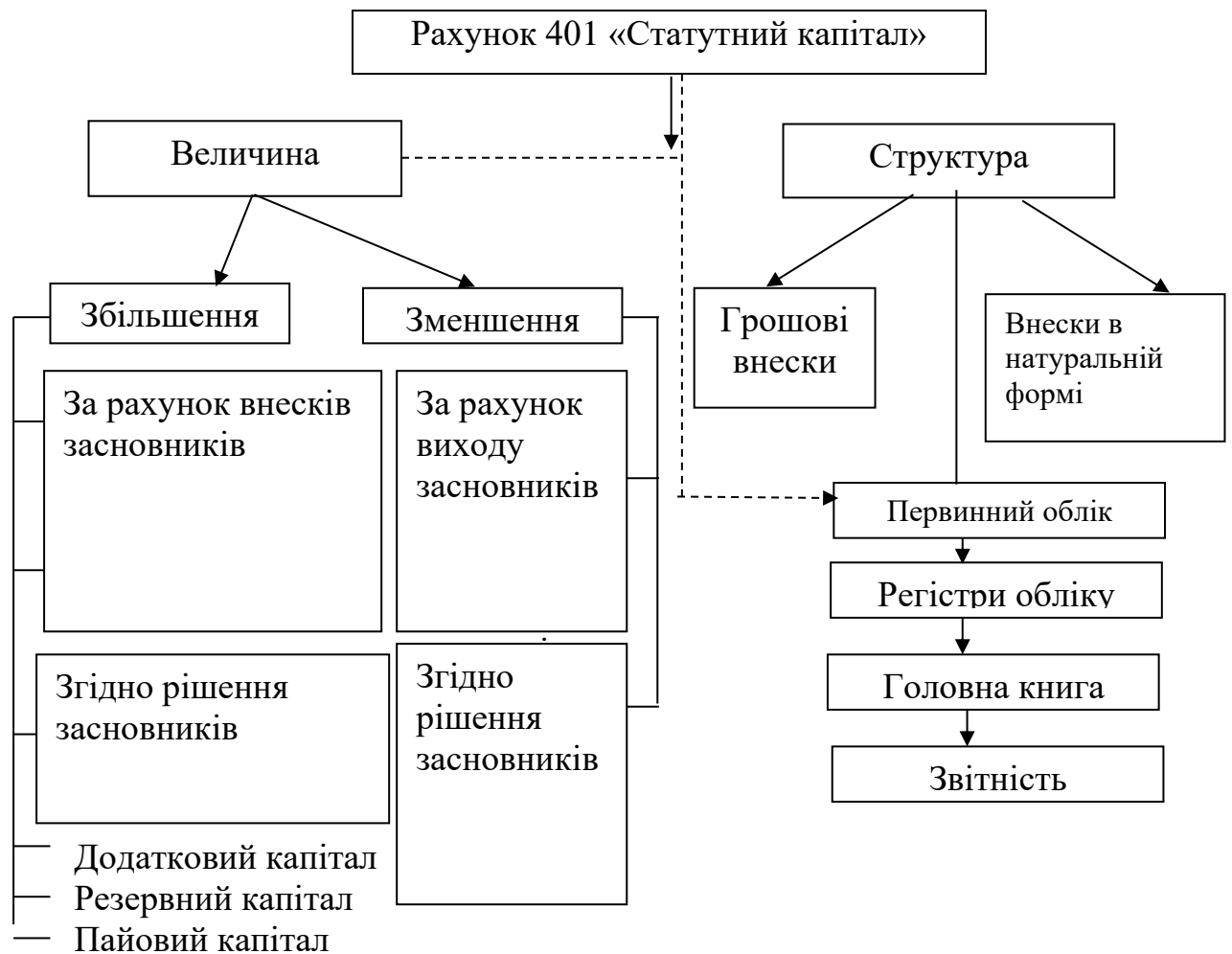

Рисунок 2.2 – Загальна схема формування, збільшення та зменшення статутного капіталу

Джерело: [51]

Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу по кожному засновнику, учаснику, акціонеру тощо.

Операції за 2022 рік, що вплинули на суму власного капіталу (таблиця 2.1):

1. У лютому було виявлено помилку у нарахуванні суми амортизації в попередньому році, що зменшило суму чистого прибутку на 10 тис. грн.
2. У березні було здійснено дооцінку основних засобів на 46,8 тис. грн.
3. Збиток за рік становив 1480,8 тис. грн.
4. На поповнення резервного капіталу було спрямовано 20 тис. грн.
5. У травні надійшли кошти в сумі 240 тис. грн в оплату погашення

неоплаченого капіталу.

6. У червні вийшов один засновник з підприємства та повернуто йому 130 тис. грн, а в липні повністю анулювало їх.

7. У вересні надійшов благодійний внесок в сумі 50 тис. грн.

8. Підприємство оголосило, що за підсумками року виплачена засновникам частина прибутку 30 тис. грн.

Таблиця 2.1 – Відображення зміни власного капіталу

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, тис. грн
	Дебет	Кредит	
Виправлено помилку у нарахуванні суми амортизації, яка була допущена в попередньому році	131	441	10
Було здійснено дооцінку основних засобів	10	41	46,8
На поповнення резервного капіталу спрямовано	441	43	20
Надійшли кошти в сумі 240 тис. грн в оплату непогашеного капіталу	311	46	240
Внесено основні засоби як внесок у статутний капітал	152	46	130
Вийшов один засновник	46	672	130
Видані засновнику належні йому кошти	672	311	130
Надійшов благодійний внесок	311	424	50
За підсумками року виплачена частина прибутку	441	672	30

Джерело: дані підприємства

Як показує Звіт про власний капітал, на підприємстві зменшився статутний капітал на 130 тис. грн. Ця зміна виникла у зв'язку зменшення вартості акцій шляхом їх викупу та анулювання.

Інші зміни у складі власного капіталу: благодійний внесок у сумі 50 тис. грн відображається у Звіті про власний капітал як безкоштовно отримані активи, що збільшили розмір іншого додаткового капіталу.

Збільшення іншого додаткового капіталу також виникло у зв'язку дооцінки основних засобів на 46,8 тис. грн.

Внесення коштів акціонерами, які передплатили акції, але неповністю їх сплатили, вважається погашенням учасниками своєї заборгованості з капіталу, що призводить до зменшення суми неоплаченого капіталу на 240 тис. грн і відображається в рядку 190. Внаслідок цієї операції залишку неоплаченого капіталу немає.

Розглянемо бухгалтерський облік власного капіталу при ліквідації товариства.

Після розпродажу майна залишок непроданих товарів, МШП, кошти резервного і соціального фондів розподілені між учасниками пропорційно їхній частці у статутному фонді (50 % кожному з учасників) та повернена сума статутного капіталу, також були здійснені наступні господарські операції:

- 1) Розподілена між учасниками вартість МШП – 4000 тис. грн.
- 2) Розподілена між учасниками вартість товарів – 3500 тис. грн.
- 3) Списані на фінансовий результати:
  - сума резервного фонду 2850 тис. грн;
  - сума фондів спеціального призначення 4000 тис. грн.
- 4) Розподілений прибуток між юридичними і фізичними особами:
  - прибуток на початок ліквідації становив 3700 тис. грн;
  - збиток від ліквідації становив 1415 тис. грн.
- 5) Утримано ПДФО із суми розподіленого прибутку учасникам – фізичним особам, які не є працівниками Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».
- 6) Повернена сума внесків до статутного Фонду – 8100 тис. грн.
- 7) Перераховано розподілений прибуток учасникам-юридичним особам і учасникам-фізичним особам.

В обліку ці операції відображаються такими проводками (таблицю 2.2).

Таблиця 2.2 – Журнал реєстрації господарських операцій Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
1	2	3	4
Відображена вартість МШП, яка підлягає розподілу між учасниками	441	672	5000
Розподілена вартість і видані МШП			
- учасникам- юридичним особам (50 %)	672	22	2500
- учасникам- фізичним особам (50 %)	672	22	2500
Відображена вартість товарів, яка підлягає розподілу між учасниками	441	672	3500
Розподілена вартість і видані МШП			
- учасникам- юридичним особам (50 %)	672	281	1750

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
- учасникам- фізичним особам (50 %)	672	281	1750
Списані на фінансовий результати:			
- сума резервного фонду	43	441	2850
- сума фондів спеціального призначення	423	441	4000
Розподілений прибуток між:			
а) юридичними особами:			
- прибуток на початок ліквідації;	441	672	3700
- збиток від ліквідації	672	442	1415
б) фізичними особами			
- прибуток на початок ліквідації;	441	672	3700
- збиток від ліквідації	672	442	1415
Утриманий ПДФО із суми розподіленого прибутку учасникам – фізичним особам, які не є працівниками $[(2285 + 2500 + 1750) \times 18 \%$]	441	651	1215
Перерахована сума утримань	651	311	1215
Відображена сума повернення внесків до статутного фонду	40	672	8100
Перерахована засновникам сума повернення внесків до статутного фонду	672	311	8100
Перерахований розподілений прибуток:			
- учасникам- юридичним особам	672	311	2285
- учасникам- фізичним особам	672	311	815

Джерело: дані підприємства

Підприємством безоплатно отримано верстат колишній в експлуатації. В акті приймання-передачі зазначено: первісна вартість складає 5200 грн, сума нарахованого зносу (на момент передачі) – 3000 грн, витрати на транспортування – 54 грн, у тому числі ПДВ (20 %) – 9 грн.

На підприємстві за звичайну ціну приймається залишкова вартість основного засобу за даними бухгалтерського обліку – 2200 грн (5200 грн - 3000 грн). Сума податкових зобов'язань у такому випадку складе 440 грн $((2200 \text{ грн} \times 20 \%) \div 100 \%)$. Бухгалтерський облік показано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Журнал господарських операцій Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

№	Первинний документ	Зміст господарської операції	У		У покупця		Сума, грн
			постачальника		Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Акт приймання-передачі	Відображено передачу постачальником верстата одержувачу	—	—	152	424	2200
		Відображено списання залишкової вартості верстата	976	104	—	—	2200
		Списано суму нарахованої амортизації верстата	131	104	—	—	3000
2	Податкова накладна	Нараховано податкове зобов'язання по ПДВ виходячи зі звичайної ціни	949	641	—	—	440
3	Рахунок (акт)	Відображено вартість транспортних послуг, зв'язаних з перевезенням верстата	—	—	152	631	45
4	Податкова накладна	Відображено суму податкового кредиту по ПДВ у складі вартості транспортних послуг	—	—	641	631	9
5	Платіжне доручення	Оплачено транспортні послуги	—	—	631	311	54
6	Акт введення в експлуатацію	Відображено введення в експлуатацію верстата	—	—	104	152	2245
	Бухгал-довідка	Списано суми витрат і податкового зобов'язання по ПДВ, зв'язані з безкоштовною передачею верстата, на фінансові результати	793 791	976 949	— —	— —	2200 440

Джерело: дані підприємства

Підприємством отриманий в подарунок побутовий холодильник для невиробничих нестатків вартістю 12009 грн. Холодильник доставлений автотранспортом суб'єктом підприємницької діяльності – фізичною особою на підставі договору про надання транспортних послуг. Вартість доставки склала 200 грн (без ПДВ). Бухгалтерський облік показано у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Журнал господарських операцій Запорізької філії ПрАТ
«Миколаївський експертно-технічний центр»

№ з/п	Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5	6
1	Акт приймання-передачі	Відображено капітальні інвестиції на вартість безоплатно отриманого холодильника	152	424	12009
2	Акт виконаних робіт до договору підряду	Відображено капітальні інвестиції на вартість послуг по транспортуванню холодильника	152	631	200
3	Видатковий касовий ордер (платіжне доручення)	Відображено оплату транспортних послуг	631	311	200
4	Акт введення в експлуатацію	Відображено введення в експлуатацію холодильника	109	152	12200
5		Відображено нарахування зносу щомісяця	92	131	250
		Відображено доход на суму нарахованої амортизації холодильника з одночасним зменшенням додаткового капіталу	424	745	250
6	Бухгалтерська довідка	Списано суму нарахованого зносу на фінансовий результат	791	92	250
7		Списано суму доходу на фінансовий результат	745	793	250

Джерело: дані підприємства

Засновником здійснений внесок у статутний фонд підприємства оргтехнікою (яка надалі використовується в бухгалтерії) на суму 5000 грн. На підприємстві прийняте рішення про нарахування амортизації (зносу) із застосуванням прямолінійного методу.

Установлений за рішенням керівництва підприємства термін корисного використання оргтехніки складає 5 років. Очікується, що по закінченні цього терміну оргтехніка буде мати ліквідаційну вартість 650 грн.

Амортизуєма вартість оргтехніки дорівнює 4350 грн (5000 грн - 650 грн).

Річна сума амортизації оргтехніки складає 870 грн (4350 грн ÷ 5).

Місячна сума амортизації оргтехніки складає 72,5 грн (870 грн ÷ 12).

Таблиця 2.5 – Журнал господарських операцій Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

№	Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Установчий договір	Відображено розмір статутного фонду підприємства, оголошений в установчих документах, з одночасним відображенням розміру внесків засновників у статутний фонд	46	40	20090
2	Акт приймання-передачі	Відображено одержання оргтехніки від засновника як внесок у статутний фонд	104	46	5000
3		Відображено нарахування зносу в наступному за місяцем введення оргтехніки:	92	131	72,5
4	Бухгалтерська довідка	Відображено списання витрат на фінансовий результат діяльності	791	92	72,5

Джерело: дані підприємства

Підприємство безкоштовно передало іншому підприємству нематеріальний актив, первісна вартість якого за даними бухгалтерського обліку складає 5000 грн, сума накопиченої амортизації на дату передачі – 1500 грн.

Приймемо за звичайну ціну залишкову вартість нематеріальних активів за даними бухгалтерського обліку – 3500 грн (5000 грн - 1500 грн).

Сума податкових зобов'язань складе 700 грн $((3500 \text{ грн} \times 20\%) \div 100\%)$.

Таблиця 2.6 – Журнал господарських операцій Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

№	Первинний документ	Зміст господарської операції	У постачальника		У покупця		Сума, грн
			Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Акт приймання-передачі	Відображено передачу постачальником нематеріального активу одержувачеві	—	—	154	424	3500
		Відображено списання залишкової вартості нематеріального активу	976	12	—	—	3500
		Відображено списання суми накопиченої амортизації нематеріального активу	133	12	—	—	1500

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Податкова накладна	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ виходячи зі звичайної ціни	949	641	—	—	700
3	Бухгалтерська довідка	Відображено списання на фінансовий результат витрат, які пов'язані з безкоштовною передачею нематеріального активу	793	976	—	—	3500
			791	949	—	—	700
4	Акт введення в експлуатацію	Відображено введення в експлуатацію нематеріального активу	—	—	12	154	3500

Джерело: дані підприємства

Відповідно до установчих документів статутний фонд товариства з обмеженою відповідальністю складає 25000 грн. Внесок засновниками здійснений коштами через касу підприємства на поточний рахунок у банку.

Таблиця 2.7 – Журнал господарських операцій Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

№	Первинний документ	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Статут	Відображено розмір статутного капіталу, оголошений в установчих документах	46	401	25000
2	ПКО	Відображено надходження внесків від засновників коштами	301	46	25000
3	ВКО	Зараховано грошові кошти на поточний рахунок у банку	311	301	25000

Джерело: дані підприємства

Зборами засновників у зв'язку з вибуттям одного з засновників прийняте рішення про зменшення величини статутного капіталу і поверненні внеску коштами в сумі 1000 грн. Крім того, за результатами звітного періоду відповідно до протоколу зборів засновникові нараховані дивіденди в сумі 800 грн.

2.3 Фінансовий аналіз Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

Для аналізу фінансової звітності використовуємо бухгалтерську звітність підприємства та існуючу методику для проведення аналізу. Для оцінки фінансового стану Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» використовують інструмент фінансовий аналіз. Аналіз ліквідності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз ліквідності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки

Показник	Норматив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт покриття	>1	1,486036	1,230786	1,170979	1,1860284
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6	1,483982	1,2295088	1,167777	1,1808218
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>=0,25	0,795155	0,1899432	0,259184	0,1876907
Чистий оборотний капітал, тис грн		6672,5	5294,6	4636,1	5505,9

Продовження таблиці 2.8

Показник	Відхилення 2020р. від 2019р.		Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2022р. від 2021р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт покриття	-0,25525	-17,1766	0,059807 463	-4,85929	0,01504 983	1,285235
Коефіцієнт швидкої ліквідності	-0,25447	-17,148	0,061731 476	-5,02082	0,01304 441	1,117028
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-0,60521	-76,1124	0,069240 837	36,45345	-0,07149 33	-27,584
Чистий оборотний капітал, тис грн	-1377,9	-20,6504	-658,5	-12,4372	869,8	18,76146

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

За аналізом ліквідності ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» протягом 2020-2022 років відзначається наступне:

Коефіцієнт покриття: відобразив тенденцію зниження з 1,486 у 2019 році до 1,170979 у 2021 році. Це може вказувати на зменшення здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Однак, у 2022 році відбулося невелике покращення цього показника до 1,1860284.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також демонстрував зниження з 1,484 у 2019 році до 1,167777 у 2021 році, що свідчить про можливі труднощі в забезпеченні готівкових коштів для сплати поточних зобов'язань. У 2022 році коефіцієнт швидкої ліквідності трохи покращився до 1,1808218.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності продемонстрував значне зменшення у 2020 році та подальше його зростання у 2021 році свідчать про нестабільність в управлінні оборотними активами підприємства. Проте, у 2022 році спостерігається відновлення цього показника, що може вказувати на певне покращення управлінської ефективності.

Чистий оборотний капітал відображає помітне зменшення у 2020 та 2021 роках та подальше збільшення у 2022 році свідчать про коливання в обсягах оборотних активів. При цьому, зростання чистого оборотного капіталу у 2022 році може вказувати на збільшення обсягів виробництва або запасів підприємства.

Економічний аналіз дозволяє зробити висновок, що ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» зазнає певних труднощів у збереженні ліквідності, проте намічається певне покращення ситуації у 2022 році. Рекомендації щодо поліпшення ліквідності можуть включати оптимізацію управління запасами, ефективнішу роботу з кредиторами та дебіторами, а також збільшення капіталовкладень у короткострокові фінансові активи.

Аналіз платоспроможності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки наведено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз платоспроможності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки

Показник	Норматив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт фінансової автономії	$\geq 0,5$	0,373037	0,2989237	0,28412	0,2671575
Коефіцієнт фінансування	< 1	1,6807	2,3453349	2,519637	2,7431103
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$\geq 0,1$	0,486036	0,230786	0,170979	0,1860284
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$> 0,2$	0,716602	0,5019244	0,408881	0,4821574

Продовження таблиці 2.9

Показник	Відхилення 2020р. від 2019р		Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2022р. від 2021р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт фінансової автономії	-0,07411	-19,8675	0,014803493	-4,95226	-0,0169627	-5,97027
Коефіцієнт фінансування	0,664635	39,54514	0,17430171	7,431847	0,22347371	8,869283
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	-0,25525	-52,5167	0,059807463	-25,9147	0,01504983	8,802174
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,21468	-29,9578	0,093043181	-18,5373	0,07327615	17,92113

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

Таблиця 2.9 надає аналіз платоспроможності ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» протягом 2020-2022 років, де розглядаються наступні показники:

1. Коефіцієнт фінансової автономії. Спостерігається його постійне зниження з 2019 по 2022 рік, що свідчить про зменшення рівня власних засобів, доступних для фінансування підприємства. Втрата фінансової автономії може негативно вплинути на здатність підприємства відшкодувати власний капітал та зберігати стійкість у випадку фінансових труднощів.

2. Коефіцієнт фінансування. Суттєве збільшення цього показника у 2020

та 2021 роках свідчить про зростання зовнішнього фінансування у порівнянні з власними джерелами. Збільшення залежності від зовнішнього фінансування може стати причиною збільшення ризику для підприємства у разі нестабільності ринку або змін у умовах кредитування.

3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами: Зниження цього показника у 2020 та 2021 роках та його подальше зростання у 2022 році може вказувати на нестабільність управління оборотними активами та власним капіталом. Покращення забезпеченості власними оборотними засобами у 2022 році може свідчити про заходи щодо оптимізації управління ресурсами.

4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу: Постійне зменшення цього показника протягом усього періоду аналізу вказує на складні умови фінансування та невеликий резерв для подальшого розвитку чи реагування на ризику. У зв'язку з отриманою інформацією, рекомендації щодо покращення платоспроможності можуть включати удосконалення стратегії фінансування, підвищення ефективності управління оборотним та власним капіталом, а також зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Аналіз ділової активності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз ділової активності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5
Коефіцієнт оборотності активів		0,6984567	0,593675	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		12,871746	17,22299	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості		1,4302669	1,007606	
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн		27,968233	20,90229	
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн		251,70127	357,2824	
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів		731,85391	384,5134	
Фондовіддача		2,5851189	2,572048	
Коефіцієнт віддачі власного капіталу		2,1189231	2,039649	

Продовження таблиці 2.10

Показник	Відхилення 2020р. від 2019р.		Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2022р. від 2021р	
	у сумі, грн	у відсот- ках, %	у сумі, грн	у відсот- ках, %	у сумі, грн	у відсот- ках, %
1	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт оборотності активів	0,698457		- 0,104781553	-15,0019	-0,5936752	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	12,87175		4,351247582	33,80464	-17,222994	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,430267		- 0,422660576	-29,5512	-1,0076064	
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн			- 7,065943823	-25,2642		
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн			105,5811137	41,94699		
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	731,8539		- 347,3405625	-47,4604	-384,51335	
Фондовіддача	2,585119		-0,01307141	-0,50564	-2,5720475	
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	2,118923		-0,07927413	-3,74125	-2,0396489	

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

У таблиці 2.10 надано аналіз ділової активності ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за період 2020-2022 років. Нижче представлені значення показників та їх відхилення від попереднього року:

1. Коефіцієнт оборотності активів: помітне зниження у 2020 році, що свідчить про менш ефективне використання активів. Подальше зменшення у 2021 році та відновлення у 2022 році.

2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості: значне збільшення у 2020 та 2021 роках, що може вказувати на покращення у взаємодії з кредиторами. Проте, раптове зменшення у 2022 році.

3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості: зменшення у 2020 та 2021 роках, що може свідчити про більш ефективний процес стягнення боргів. Проте, подальше зниження у 2022 році.

4. Строк погашення кредиторської заборгованості та дебіторської заборгованості: відсутність даних у деяких роках, що може виникати через недостовірні значення показників.

5. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів: значне зменшення у 2020 та 2021 роках, що може вказувати на оптимізацію запасів. Проте, подальше зниження у 2022 році.

6. Фондовіддача: приблизно стабільні значення протягом періоду, з відхиленням у 2022 році.

7. Коефіцієнт віддачі власного капіталу: зменшення у 2020 та 2021 роках, що може вказувати на меншу ефективність використання власних коштів. Проте, знову збільшення у 2022 році.

Ці дані свідчать про нестабільність у діловій активності підприємства, що може вимагати перегляду стратегії управління активами та пасивами. Важливо звернути увагу на покращення взаємодії з кредиторами та оптимізацію оборотного капіталу для забезпечення стабільності у майбутньому.

Аналіз рентабельності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз рентабельності Запорізької філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за 2020-2022 роки

Показник	Норматив	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт рентабельності активів			0,0410726	0,021009	
Рентабельність власного капіталу			0,1246028	0,07218	
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 20%		0,0588048	0,035388	
Коефіцієнт рентабельності реалізації	> 30%		0,13997	-0,09732	

Продовження таблиці 2.11

Показник	Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2021р. від 2020р.		Відхилення 2022р. від 2021р.	
	у сумі, грн	у відсотках, %	у сумі, грн	у відсотк ах, %	у сумі, грн	у відсотках, %
1	7	8	9	10	11	12
Коефіцієнт рентабельності активів	0,041073		- 0,020063512	-48,8489	-0,0210091	
Рентабельність власного капіталу	0,124603		-0,05242334	-42,0723	-0,0721795	
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу			- 0,023416599	-39,8209		
Коефіцієнт рентабельності реалізації			-0,23729443	-169,528		

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності

Таблиця 2.11 надає аналіз рентабельності ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» за період 2020-2022 років. Нижче представлені значення показників та їх відхилення від попереднього року:

1. Коефіцієнт рентабельності активів: помітне зниження у 2021 році на 48.85% порівняно з 2020 роком, з подальшим зниженням на 2.10% у 2022 році.

2. Рентабельність власного капіталу: значне зменшення у 2021 році на 42.07% порівняно з 2020 роком, з подальшим зниженням на 7.22% у 2022 році.

3. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу: зниження у 2021 році на 39.82% порівняно з 2020 роком, з подальшим зниженням у 2022 році.

4. Коефіцієнт рентабельності реалізації: суттєве зниження у 2021 році на 169.53% порівняно з 2020 роком, без подальшого вказаного значення у 2022 році.

Ці дані свідчать про нестабільність у рентабельності підприємства протягом аналізованого періоду. Погіршення показників рентабельності може бути підставою для перегляду стратегії управління витратами та оптимізації прибутковості проектів.

Отже, Запорізька філія приватного акціонерного товариства

«Миколаївський експертно-технічний центр» створена у 1996 році.

Для обліку та узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу використовується субрахунок 401 «Статутний капітал». По дебету відображається зменшення (вилучення); повернення частки внесків у разі вибуття учасника; списання збитків за рахунок внесків; по кредиту - збільшення статутного капіталу. Аналітичний облік ведеться за кожним засновником, акціонером ін. Для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу використовується рахунок 42 «Додатковий капітал».

Коефіцієнт покриття: відобразив тенденцію зниження з 1,486 у 2019 році до 1,170979 у 2021 році. Це може вказувати на зменшення здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Однак, у 2022 році відбулося невелике покращення цього показника до 1,1860284.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також демонстрував зниження з 1,484 у 2019 році до 1,167777 у 2021 році, що свідчить про можливі труднощі в забезпеченні готівкових коштів для сплати поточних зобов'язань. У 2022 році коефіцієнт швидкої ліквідності трохи покращився до 1,1808218.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності продемонстрував значне зменшення у 2020 році та подальше його зростання у 2021 році свідчать про нестабільність в управлінні оборотними активами підприємства. Проте, у 2022 році спостерігається відновлення цього показника, що може вказувати на певне покращення управлінської ефективності.

Чистий оборотний капітал відображає помітне зменшення у 2020 та 2021 роках та подальше збільшення у 2022 році свідчать про коливання в обсягах оборотних активів. При цьому, зростання чистого оборотного капіталу у 2022 році може вказувати на збільшення обсягів виробництва або запасів підприємства.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ СТАТУТНОГО ТА ДОДАТКОВОГО КАПІТАЛУ НА ЗАПОРІЗЬКІЙ ФІЛІЇ ПРАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ЕКСПЕРТНО- ТЕХНІЧНИЙ ЦЕНТР»

3.1 Контроль статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

Загальноприйнятої методики контролю власного капіталу в Україні не існує. Методика контролю власного капіталу залежить від мети і завдань контролерської перевірки, які визначаються договором на проведення контролю. Власний капітал може розглядатися як окремий об'єкт контролю і як об'єкт контролю фінансової звітності. Витрати матеріальні і трудові при цьому теж мають значення. Якщо контроль власного капіталу проводиться як окремий об'єкт контролю, у контролера є більше часу для якісного виконання процедур контролю і контролер отримує достатню впевненість у достовірності інформації і бухгалтерського обліку і фінансової звітності. В іншому випадку у контролера менше часу для перевірки, обмежена кількість процедур контролю, і такі процедури повинні бути обґрунтованими.

Сутність контролю власного капіталу – отримання достатніх контролерських доказів про достовірність, законність відображення господарських операцій пов'язаних з формуванням, використанням власного капіталу у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Мета контролю власного капіталу – отримання достатньої впевненості у достовірності, повноти та неупередженості інформації бухгалтерського обліку та фінансової звітності інформації про власний капітал.

Відповідно до мети контролерської перевірки визначаються завдання контролю власного капіталу.

Основні завдання контролю власного капіталу:

- контроль установчих документів;

- контроль аналітичного обліку за елементами власного капіталу;
- контроль синтетичного обліку за елементами власного капіталу;
- контроль інформації облікових реєстрів та її тотожність інформації аналітичного та синтетичного обліку;
- контроль достовірності інформації фінансової звітності та її тотожність обліковим реєстрам;
- контроль змін елементів власного капіталу;
- аналіз ефективності використання власного капіталу.

Об'єкти контролю власного капіталу:

- елементи облікової політики;
- установчі документи;
- господарські операції, пов'язані з рухом власного капіталу;
- первинні документи господарських операцій;
- рахунки обліку власного капіталу, кореспондуючи рахунки обліку, облікові реєстри;
- фінансова звітність.

Джерела інформації для отримання контролерських доказів:

- установчі документи;
- протоколи зборів;
- елементи облікової політики;
- первинні документи;
- розпорядчі документи;
- кошториси на використання елементів власного капіталу;
- Головна книга, Журнал, Відомість;
- фінансова звітність.

Для організації і визначення методики контролю власного капіталу необхідно оцінити систему внутрішнього контролю обліку власного капіталу. оцінка внутрішнього контролю обліку власного капіталу визначається за результатами анкетування, тестування або іншим способом. На нашу думку, найбільш раціональним є використання тестів, тому пропонуємо тест

внутрішнього контролю обліку власного капіталу, який охоплює і питання організації бухгалтерського обліку власного капіталу, і функціонування внутрішнього контролю та його ефективність, професійні та практичні навички працівників. Перелік питань запропонованого тесту носить універсальний характер, вважаючи той фактор, що не всі суб'єкти господарювання мають підрозділи внутрішнього контролю.

Якщо суб'єкт господарювання має відповідний підрозділ внутрішнього контролю, тоді перелік питань повинен бути доповнений питаннями для оцінки ефективності роботи такого підрозділу. Наприклад, чи є план перевірок, чи проводяться позапланові перевірки, чи вивчаються причини виявлених порушень, чи розробляються та впроваджуються заходи для уникнення подібних помилок, зловживань, чи проводиться аналіз документообігу, чи впроваджуються передові технології для ефективного контролю бухгалтерського обліку та інші питання (табл. 3.1).

За результатами аналізу проведеного тестування, контролер визначає оцінку організації бухгалтерського обліку – високу, середню, низьку. Відповідно до цієї оцінки визначає слабкі місця бухгалтерського обліку і більш ретельно планує контролерські процедури перевірки, визначає контролерський ризик і суттєвість контролерської перевірки, складає Програму контролю власного капіталу.

Програма контролю власного капіталу, яка складена за елементами власного капіталу. Контроль бухгалтерського обліку елементів власного капіталу охоплює перевірку достовірності інформації про власний капітал від перевірки інформації первинних документів до фінансової звітності (табл. 3.2).

Виконання процедур контролю та результати фіксуються у робочих документах контролера, які не мають стандартної форми, і складаються контролером на свій розсуд. Зразки робочих документів відповідно до процедур контролю, які можуть бути використані контролерами, працівниками підрозділів внутрішнього контролю у практичній діяльності

(табл. 3.3 – 3.8).

Таблиця 3.1 – Тест внутрішнього контролю обліку власного капіталу

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
1	Чи дієва система внутрішнього контролю на вашому підприємстві?				
2	Чи проводяться на вашому підприємстві перевірки бухгалтерського обліку власного капіталу службами внутрішнього контролю?				
3	Чи проводиться обов'язковий контроль фінансової звітності вашого підприємства?				
4	Чи виявлені порушення, помилки за результатами перевірок: - контролерськими фірмами; - службою внутрішнього контролю; - іншими контролюючими органами?				
5	Чи визначений на підприємстві перелік первинних документів з обліку власного капіталу?				
6	Чи є графік документообігу?				
7	Чи в достатньому обсязі у Наказі про облікову політику розкриті питання організації обліку власного капіталу?				
8	Чи є в установчих документах підтвердження права власності юридичних та фізичних осіб на частку майна підприємства?				
9	Чи вносилися зміни в установчі документи?				
10	Чи змінювався розмір статутного капіталу?				
11	Чи проводяться збори акціонерів?				
12	Чи є протоколи зборів акціонерів?				
13	Чи були здійснені внески засновників, учасників необоротними чи оборотними активами?				
14	Чи зафіксована в установчих документах інформація про загальну вартість активів, які є внеском власників (учасників) до статутного капіталу?				
15	Чи проводиться переоцінка необоротних активів?				
16	Чи є кошториси на використання елементів капіталу?				
17	Чи проводиться аналіз ефективності власного капіталу?				
18	Чи своєчасно вносяться зміни до реєстру акціонерів?				
19	Чи проводилося коригування зміни облікової політики, виправлення помилок інших змін у Звіті про власний капітал?				
20	Чи збільшувалася кількість акцій існуючої номінальної вартості у поточному звітному				

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
	періоді?				
21	Чи збільшувалася номінальна вартість акції у поточному звітному періоді?				
22	Чи проводилося збільшення статутного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку?				
23	Чи дотримується норма відрахування до резервного капіталу чинному законодавству?				
24	Чи проводиться внутрішній контроль аналітичного та синтетичного обліку власного капіталу?				
25	Чи використовуються додаткові субрахунки для обліку елементів власного капіталу?				
26	Чи проводиться перевірка тотожності інформації даних Головної книги, Журналу, Відомості?				
27	Чи проводиться аналіз тотожності облікової інформації у фінансовій звітності і облікових реєстрів?				
28	Бухгалтер, який веде облік власного капіталу має фахову освіту?				
29	Бухгалтерський облік власного капіталу ведеться: - автоматизовано; - ручним способом; - комбіновано?				

Джерело: на підставі методики [51]

Таблиця 3.2 – Програма контролю власного капіталу

№ з/п	Перелік процедур контролю	Методичні прийоми контролю	Докази контролю	Виконавець	Термін	Індекс РД
1	2	3	4	5	6	7
1. Контроль статутного капіталу						
1.1	Перевірка дати початку бухгалтерського обліку статутного капіталу	Нормативно-правова, зіставлення	Дата у виписці державного реєстру, дата у Журналі, відомості, Головній книзі	Разнатовський І.Ю.	01.03.2023	РД-1.1
1.2	Перевірка правильності відображення суми статутного капіталу в обліку	Нормативно-правова, зіставлення	Установчі документи, сальдо субрахунку 401 «Статутний капітал»,	Разнатовський І.Ю.	02.03.2023	РД-1.2

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7
			номінальна вартість випущених акцій			
1.3	Перевірка своєчасності розрахунків за внесками до статутного капіталу	Нормативно-правова, документальна, порівняння	Установчі документи, Протокол засновників, виписка банку, Рахунки 46, 422, 67	Разнатовський І.Ю.	03.03.2023	РД-1.3
1.4	Перевірка статутного капіталу за елементами	Нормативно-правова, документальна, аналітична	Установчі документи, Виписки банків, накладні, акти	Разнатовський І.Ю.	04.03.2023	РД-1.4
1.5	Перевірка розподілу статутного капіталу на частки	Нормативно-правова, документальна	Установчі документи, аналітичний облік	Разнатовський І.Ю.	05.03.2023	РД-1.5
1.6	Перевірка правильності відображення в обліку порядку випуску акції, та витрат, пов'язаних з їх випуском	Нормативно-правова, документальна, арифметична	Установчі документи, первинні документу понесених витрат, рахунки обліку	Разнатовський І.Ю.	06.03.2023	РД-1.6
1.7	Перевірка відображення операцій, пов'язаних зі змінами статутного капіталу у синтетичного обліку статутного капіталу	Документальна, арифметична	Первинні документи, Журнал, відомість, Головна книга	Разнатовський І.Ю.	07.03.2023	РД-1.7
1.8	Перевірка правильності аналітичного обліку статутного капіталу	Документальна, арифметична	Протоколи зборів, сальдо рах.40, первинні документи за операціями	Разнатовський І.Ю.	08.03.2023	РД-1.8

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7
			з акціями			
1.9	Перевірка суми статутного капіталу на дату балансу	Нормативно-правова, зіставлення	Установчі документи, виписка державного реєстру, Баланс, рахунок 40	Разнатовський І.Ю.	09.03.2023	РД-1.9
2. Контроль капіталу у дооцінках						
2.1	Перевірка інформації Наказу про облікову політику про проведення переоцінки необоротних активів на відповідність чинному законодавству.	Нормативно-правова, документальна, арифметична	НП(С)БО, Наказ про облікову політику, Наказ керівника,	Разнатовський І.Ю.	10.03.2023	РД-2.1
2.2	Перевірка правильності визначення дооцінки необоротних активів, фінансових інструментів, іншого капіталу у дооцінках та їх відображення на рахунках обліку	Документальна, арифметична	Довідки-розрахунки, рахунки обліку	Разнатовський І.Ю.	11.03.2023	РД-2.2
2.3	Перевірка правильності визначення уцінки необоротних активів, фінансових інструментів, іншого капіталу у дооцінках та їх відображення на рахунках обліку	Документальна, арифметична	Довідки-розрахунки, рахунки обліку	Разнатовський І.Ю.	12.03.2023	РД-2.3

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7
2.4	Перевірка правильності відображення дооцінки та уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат	Документальна, арифметична	Довідки-розрахунки рахунки обліку	Разнатовський І.Ю.	13.03.2023	РД-2.4
2.5	Перевірка відображення інформації рахунка 41 «Капітал у дооцінках» у реєстрах обліку і фінансовій звітності	Документальна, аналітична	Головна книга, Журнал, Відомість, Баланс, Звіт про власний капітал	Разнатовський І.Ю.	14.03.2023	РД-2.5
3. Контроль додаткового капіталу						
3.1	Перевірка правильності відображення в обліку емісійного доходу	Документальна, арифметична	Первинні документи, виписки банку, реєстри обліку	Разнатовський І.Ю.	15.03.2023	РД-3.1
3.2	Перевірка правильності відображення в обліку іншого вкладеного капіталу	Документальна, арифметична	Первинні документи, виписки банку, реєстри обліку	Разнатовський І.Ю.	16.03.2023	РД-3.2
3.3	Перевірка правильності визначення та відображення в обліку курсових різниць	Документальна, арифметична	Первинні документи, виписки банку, реєстри обліку	Разнатовський І.Ю.	17.03.2023	РД-3.3
3.4	Перевірка правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів	Документальна, арифметична	Договір, первинні документи, виписки банку, акти виконаних робі, наданих послуг, реєстри обліку	Разнатовський І.Ю.	18.03.2023	РД-3.4

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7
3.5	Перевірка правильності відображення іншого додаткового капіталу	Документальна, арифметична	Первинні документи, виписки банку, реєстри обліку	Разнатовський І.Ю.	19.03.2023	РД-3.5
3.6	Перевірка відображення інформації рахунка 42 «Додатковий капітал» у реєстрах обліку і фінансовій звітності	Документальна, арифметична	Первинні документи, виписки банку, реєстри обліку	Разнатовський І.Ю.	20.03.2023	РД-3.6

Джерело: на підставі методики [51]

Таблиця 3.3 – Форма робочого документа РД-1.3. Перевірка своєчасності розрахунків за внесками до статутного капіталу

П.І.Б	Дата	Сума внесків відповідно до установчих документів	Вид внеску (готівка, необоротні, оборотні активи, інші)	Фактично внесено	Первинний документ	Відхилення, його відображення в обліку Рахунок 425 «Інший додатковий капітал»
1	2	3	4	5	6	7 (3-5)
Іванов І.І.	15.02.2015	5 000	готівка	4 800	ПКО	200

Джерело: на підставі методики [51]

Висновки: при перевірці своєчасності розрахунків Іванова І.І. за внесками до статутного капіталу виявлено відхилення у 200 грн між сумою внесків відповідно до установчих документів та фактично внесених за ПКО .

Таблиця 3.4 – Форма робочого документа РД-1.5. Перевірка розподілу статутного капіталу на частки

Прізвище, ім'я, по батькові учасника, який володіє часткою	Відповідно до установчих документів		За даними контролера		Відхилення (4-2)
	Розмір частки, грн	Відсоток у статутному капіталі	Розмір частки, грн	Відсоток у статутному капіталі	
1	2	3	4	5	6
Петров П.П.	10%	5%	8%	5%	-2%

Джерело: на підставі методики [51]

Висновки: при перевірці розподілу статутного капіталу на частки виявлено невідповідність на 2% у Петрова П.П. розміру частки відповідно до установчих документів та даним контролю.

Таблиця 3.5 – Форма робочого документа РД-1.6. Перевірка правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском

Інформація відповідно до установчих документів				За даними контролю				Відхилення (6-2)
Види акцій відповідно до установчих документів	Номинальна вартість акцій	Співвідношення акцій різних видів	К-сть акцій, що купуються засновниками	Види акцій відповідно до установчих документів	Номинальна вартість акцій	Співвідношення акцій різних видів	К-сть акцій, що купуються засновниками	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
прості	100	90/10	80	прості	110	90/10	80	-10

Джерело: на підставі методики [51]

Висновки: при перевірці правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском виявлено відхилення номінальної вартості на 10 грн.

Таблиця 3.6 – Форма робочого документа РД-1.6. Перевірка правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском

Зміст операції	За даними обліку			За даними контролю			Відхилення
	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	
1	2	3	4	5	6	7	8
Збільшено статутний капітал	301	401		46	401	5000	Невірна кореспонденція рахунків
				301	46	5000	

Джерело: на підставі методики [51]

Висновки: при перевірці правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском виявлено невірна кореспонденція рахунків, яка пов'язана зі збільшенням статутного капіталу, адже слід проводити цю операцію з використанням неоплаченого капіталу.

Таблиця 3.7 – Форма робочого документа РД-2.4. Перевірка правильності відображення дооцінки та уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат

Дата пере-оцінки	Характер переоцінки (дооцінка, уцінка)	Сума пере-оцінки, грн	За даними обліку			За даними контролю			Відхилення
			Капітал у дооцінках	Дохід	Витрати	Капітал у дооцінках	Дохід	Витрати	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01.01.23	уцінка	10 000			10 000	5000		5000	

Джерело: на підставі методики [51]

Висновки: при перевірці правильності відображення уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат виявлено невірне віднесення сум до відповідної категорії.

Таблиця 3.8 – Форма робочого документа РД-3.4. Перевірка правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів

Зміст операції	За даними обліку			За даними контролю			Відхилення
	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	
Безплатно отримані основні засоби	10	40	5000	152	424	5000	Невірна кореспонденція рахунків

Джерело: на підставі методики [51]

Висновки: при перевірці правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів встановлено невірну кореспонденцію рахунків.

Звіт за результатами перевірки статутного та додаткового капіталу запорізької філії ПАТ «Миколаївський експертно-технічний центр» наведено нижче.

Звіт за результатами перевірки статутного та додаткового капіталу запорізької філії ПАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

м. Запоріжжя

31 березня 2023 року

Контролером Разнатовський Іван Юрійовичем проведена перевірка статутного та додаткового капіталу: за 2022 рік запорізькій філії ПАТ «Миколаївський експертно-технічний центр».

Підставою для проведення аудиту є наказ «28» січня 2023 року.

Особа відповідальна за фінансовий стан:

Директор Полякова Олена Анатоліївна

Особа відповідальна за стан бухгалтерського обліку:

Гол. бухгалтер Ткачук Олег Миколайович

Аудит проводився за участю матеріально-відповідальної особи:

Горшков Сергій Андрійович

Початок аудиту: 01 березня 2023 року.

Аудит закінчений: 31 березня 2023 року.

Документами наданими для перевірки є . установчі документи, Журнали, відомості, Головні книзі, Протокол засновників, виписка банку, Виписки банків, накладні, акти, Наказ про облікову політику, Наказ керівника, Баланс, Звіт про власний капітал.

Питання, винесені на перевірку:

1. Перевірка своєчасності розрахунків за внесками до статутного капіталу.
2. Перевірка розподілу статутного капіталу на частки.
3. Перевірка правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском.
4. Перевірка правильності відображення дооцінки та уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат.
5. Перевірка правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів.

Порушення, виявлені під час контролю:

1. При перевірці своєчасності розрахунків Іванова І.І. за внесками до статутного капіталу виявлено відхилення у 200 грн між сумою внесків відповідно до установчих документів та фактично внесених за ПКО.
2. При перевірці розподілу статутного капіталу на частки виявлено невідповідність на 2% у Петрова П.П. розміру частки відповідно до установчих документів та даним контролю.

3. При перевірці правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском виявлено відхилення номінальної вартості на 10 грн.

4. При перевірці правильності відображення уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат виявлено невірне віднесення сум до відповідної категорії.

5. При перевірці правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів встановлено невірну кореспонденцію рахунків.

Висновки за результатами перевірки: перевіркою встановлено порушення ведення обліку статутного та додаткового капіталу.

3.2 Шляхи щодо удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

На даний час, не усі бланків, які використовують для обліку та оподаткування власного капіталу є встановлена форма, тому їх складають вручну у довільній формі. Для удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу пропонуємо форми Відомостей про реєстрації операцій, що приводять до збільшення та зменшення додатково внесеного капіталу для розкриття інформації (таблиці 3.9-3.12).

Таблиця 3.9 – Відомість реєстрації операцій, що приводять до збільшення додатково внесеного капіталу

Дата	Операція	Збільшення додатково внесеного капіталу				
		розміщення акцій за вартістю, вищою за номінальну	придбання чи продаж викуплених акцій за ціною, нижчою за номінальну вартість або попередньо виплачену вартість (під час ведення обліку методом номінальної вартості)	продаж викуплених акцій за ціною, вищою за вартість придбання (під час ведення обліку методом затрат).	Отримання в дарунок раніше розміщених акцій чи інших активів	Разом

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.10 – Відомість реєстрації операцій, що можуть приводити до збільшення додатково внесеного капіталу

Дата	Операція	Збільшення додаткового внесеного капіталу					Разом
		конвертація конвертованих привілейованих акцій	анулювання відкличних привілейованих акцій	конвертація конвертованих облігацій	дооцінка активів	безоплатне одержання необоротних активів.	

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.11 – Відомість реєстрації операцій, що приводять до зменшення додатково внесеного капіталу

Дата	Операція	Зменшення додаткового внесеного капіталу			Разом
		розміщення акцій за вартістю, нижчою за номінальну	придбання чи продаж викуплених акцій за ціною, вищою за номінальну вартість або попередньо виплачену вартість (під час ведення обліку методом номінальної вартості)	продаж викуплених акцій за ціною, нижчою за вартість придбання (під час ведення обліку методом затрат).	

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.12 – Відомість реєстрації операцій, що можуть приводити до зменшення додатково внесеного капіталу

Дата	Операція	Зменшення додаткового внесеного капіталу				Разом
		конвертація конвертованих привілейованих акцій	анулювання відкличних привілейованих акцій	уцінка необоротних активів	вибуття необоротних активів.	

Джерело: розроблено автором

З метою удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу запропоновані форми Довідкових відомостей про реєстрації операцій, що приводять до збільшення та зменшення додатково внесеного капіталу для розкриття інформації. Це допоможе скоротити час на формування та обробку первинних документів з обліку статутного та додаткового капіталу, попередить можливість пропуску будь-якої інформації, так як будуть застосовуватися у роботі шаблони документів вже з сформованим переліком реквізитів.

3.3 Шляхи щодо удосконалення контролю статутного та додаткового капіталу на Запорізькій філії ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

Метою контролю статутного та додаткового капіталу є надання думки щодо правильності формування та оприлюднення інформації про статутний та додатковий капітал, а також відображення інформації у фінансовій звітності.

Завданнями проведення контролю статутного та додаткового капіталу є перевірка інформації щодо; участі емітента в створенні юридичних осіб, володіння посадовими особами емітента акціями емітента, засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій, випуски акцій, загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі.

Анкету внутрішнього контролю статутного та додаткового капіталу подано в таблиці 3.13. У програмі внутрішнього контролю статутного та додаткового капіталу відображено основні процедури для вирішення найважливіших завдань перевірки.

Таблиця 3.13 – Анкета внутрішнього контролю для проведення контролю статутного та додаткового капіталу

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Чи відповідає фактичний розмір статутного капіталу нормативним документам?				
2	Чи були зміни у статутному капіталі: - Зменшення; - Збільшення; - Не змінювався розмір?				
3	Чи відбувалась у Вас переоцінка основних засобів: - Уцінка; - Дооцінка?				

Продовження таблиці 3.13

1	2	3	4	5	6
4	Чи отримували Ви прибуток (збиток) від продажу, випуску або анулювання інструментів власного капіталу?				
5	Чи отримували Ви інший вкладений засновниками підприємств капітал, що перевищує статутний капітал, інші внески тощо без рішень про зміни розміру статутного капіталу?				
6	Чи визнаються у Вас курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку: - відображаються у складі власного капіталу; - визнаються в іншому сукупному доході?				

Джерело: розроблено автором

Загальний план контролю статутного та додаткового капіталу (табл. 3.14) доцільно проводити в декілька етапів.

Таблиця 3.14 – Загальний план контролю статутного та додаткового капіталу

Етапи контролю	Процедури контролю	ПІБ контролю	Термін перевірки
Попередній	Ознайомлення з обліковою політикою підприємства з обліку статутного та додаткового капіталу		
Основний	Перевірка інформації щодо участі емітента в створенні юридичних осіб		
	Перевірка інформації про володіння посадовими особами емітента акціями емітента		
	Перевірка інформації про засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій (часток, паїв)		
	Перевірка інформації про випуски акцій		
	Перевірка інформації про загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі		
Заключний	Оформлення звіту контролера за результатами перевірки		

Джерело: розроблено автором

Пропонуємо програму контролю статутного та додаткового капіталу (табл. 3.15).

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань контролю статутного та додаткового капіталу пропонуємо робочі документи (табл. 3.16-3.20), які стануть обґрунтованими доказами якісної проведення перевірки.

Таблиця 3.15 – Програма контролю статутного та додаткового капіталу

Процедури контролю	Мета контролю	Докази контролю	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення контролю
Перевірка інформації щодо участі емітента в створенні юридичних осіб	Впевнитись у правильності підготовки інформації щодо участі емітента в створенні юридичних осіб	Довідкова інформація емітента	ВДК-1		
Перевірка інформації про володіння посадовими особами емітента акціями емітента	Впевнитись у правильності підготовки інформації про володіння посадовими особами емітента акціями емітента	Дані про прості та привілейовані іменні акції	ВДК-2		
Перевірка інформації про засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій (часток, паїв)	Впевнитись у правильності підготовки інформації про засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій (часток, паїв)	Дані про акції, які належать засновнику та/або учаснику	ВДК-3		
Перевірка інформації про випуски акцій	Впевнитись у правильності підготовки інформації про випуски акцій	Дані про частку у статутному капіталі	ВДК-4		
Перевірка інформації про загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі	Впевнитись у правильності підготовки інформації про загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі	Дані про кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, Дані про кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі	ВДК-5		

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.19 – Робочий документ ВДК-4- Перевірка інформації про випуски акцій

Період	Заданими підприємства	За даними контролю										Виявлені відхилення
		Дата реєстрації випуску	Номер свідоцтва про реєстрацію випуску	Найменування органу, що зареєстрував випуск	Міжнародний ідентифікаційний номер	Тип цінного паперу	Форма існування та форма випуску	Номінальна вартість акцій (грн)	Кількість акцій (штук)	Загальна номінальна вартість (грн)	Частка у статутному капіталі (у відсотках)	

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.20 – Робочий документ ВДК-5- Перевірка інформації про загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі

Період	Заданими підприємства	За даними контролю								Виявлені відхилення
		Дата реєстрації випуску	Номер свідоцтва про реєстрацію випуску	Міжнародний ідентифікаційний номер	Кількість акцій у випуску (шт.)	Загальна номінальна вартість (грн)	Загальна кількість голосуючих акцій (шт.)	Кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено (шт.)	Кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі (шт.)	

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.16 – Робочий документ ВДК-1- Перевірка інформації щодо участі емітента в створенні юридичних осіб

Період	За даними підприємства	За даними контролю					Виявлені відхилення
		Найменування	Організаційно-правова форма	Код за ЄДРПОУ	Місце-знаходження	Опис	

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.17 – Робочий документ ВДК-2- Перевірка інформації про володіння посадовими особами емітента акціями емітента

Період	За даними підприємства	За даними контролю						Виявлені відхилення
		Посада	Прізвище, ім'я, по батькові	Кількість акцій (шт.)	Від загальної кількості акцій (у відсотках)	Кількість за типами акцій		
						прості іменні	привілейовані іменні	

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3.18 – Робочий документ ВДК-3- Перевірка інформації про засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій (часток, паїв)

Період	За даними підприємства	За даними контролю				Виявлені відхилення
		Найменування юридичної особи засновника та/або учасника	Ідентифікаційний код юридичної особи засновника та/або учасника	Місце-знаходження	Відсоток акцій (часток, паїв), які належать засновнику та/або учаснику (від загальної кількості)	

Джерело: розроблено автором

У роботі розроблено методичні підходи до проведення контролю, які, на відміну від існуючих, включають: анкету, загальний план контролю статутного та додаткового капіталу, програму контролю та робочі документи контролера до кожної процедури. Запропоновані документи з перевірки інформації щодо; участі емітента в створенні юридичних осіб, володіння посадовими особами емітента акціями емітента, засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій, випуски акцій, загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також

кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі. Це дає можливість здійснити контроль статутного та додаткового капіталу більш детально, послідовно, структуровано та логічно. Прозорість і зрозумілість розроблених документів допоможуть керівництву здійснювати своєчасний контроль, аналіз та на їх підставі приймати правильні управлінські рішення.

Отже, питання, які винесені на перевірку, а саме встановлення: своєчасності розрахунків за внесками до статутного капіталу, розподіл статутного капіталу на частки, правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском, правильності відображення дооцінки та уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат, правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів.

З метою удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу запропоновані форми Довідкових відомостей про реєстрації операцій, що приводять до збільшення та зменшення додатково внесеного капіталу для розкриття інформації. Це допоможе скоротити час на формування та обробку первинних документів з обліку статутного та додаткового капіталу, попередить можливість пропуску будь-якої інформації, так як будуть застосовуватися у роботі шаблони документів вже з сформованим переліком реквізитів.

У роботі розроблено методичні підходи до проведення контролю, які, на відміну від існуючих, включають: анкету, загальний план контролю статутного та додаткового капіталу, програму контролю та робочі документи контролера до кожної процедури. Запропоновані документи з перевірки інформації щодо: участі емітента в створенні юридичних осіб, володіння посадовими особами емітента акціями емітента, засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій, випуски акцій, загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження

таких прав передано іншій особі. Це дає можливість здійснити контроль статутного та додаткового капіталу більш детально, послідовно, структуровано та логічно. Прозорість і зрозумілість розроблених документів допоможуть керівництву здійснювати своєчасний контроль, аналіз та на їх підставі приймати правильні управлінські рішення.

ВИСНОВКИ

1. Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Статутний капітал утворюється за рахунок вкладів (внесків) засновників або учасників. Вкладами можуть бути гроші, будинки, споруди, обладнання, цінні папери, права на користування землею, водою, будинками, зафіксовані у статутних документах. Додатковий капітал складається з емісійного доходу від розміщення акцій власної емісії за цінами, що перевищують номінальну вартість, дооцінки активів, безоплатно одержаних необоротних активів, іншого додаткового капіталу.

Для обліку та узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу використовується субрахунок 401 «Статутний капітал». По дебету відображається зменшення (вилучення); повернення частки внесків у разі вибуття учасника; списання збитків за рахунок внесків; по кредиту – збільшення статутного капіталу. Аналітичний облік ведеться за кожним засновником, акціонером ін. Для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу використовується рахунок 42 «Додатковий капітал». Аналітичний облік ведеться за кожним видом додаткового капіталу.

Контроль власного капіталу є одним з найважливіших розділів проведення контролю, оскільки власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства і від правильності ведення його обліку значним чином залежать майнові відносини власників. При проведенні контролю власного капіталу перевіріці підлягають процеси та господарські операції, пов'язані зі створенням статутного, додаткового і резервного капіталу, обліком нерозподілених прибутків (непокритих збитків), формуванням вилученого та неоплаченого капіталу, а також відносини, що виникають при цьому між підприємством та його власниками і працівниками, щодо прав

власності на майно, нарахування і виплати дивідендів.

2. Запорізька філія приватного акціонерного товариства «Миколаївський експертно-технічний центр» створена у 1996 році. Для обліку та узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу використовується субрахунок 401 «Статутний капітал». По дебету відображається зменшення (вилучення); повернення частки внесків у разі вибуття учасника; списання збитків за рахунок внесків; по кредиту - збільшення статутного капіталу. Аналітичний облік ведеться за кожним засновником, акціонером ін. Для узагальнення інформації про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів та вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу використовується рахунок 42 «Додатковий капітал».

3. Коефіцієнт покриття: відобразив тенденцію зниження з 1,486 у 2019 році до 1,170979 у 2021 році. Це може вказувати на зменшення здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Однак, у 2022 році відбулося невелике покращення цього показника до 1,1860284.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також демонстрував зниження з 1,484 у 2019 році до 1,167777 у 2021 році, що свідчить про можливі труднощі в забезпеченні готівкових коштів для сплати поточних зобов'язань. У 2022 році коефіцієнт швидкої ліквідності трохи покращився до 1,1808218.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності продемонстрував значне зменшення у 2020 році та подальше його зростання у 2021 році свідчать про нестабільність в управлінні оборотними активами підприємства. Проте, у 2022 році спостерігається відновлення цього показника, що може вказувати на певне покращення управлінської ефективності.

Чистий оборотний капітал відображає помітне зменшення у 2020 та 2021 роках та подальше збільшення у 2022 році свідчать про коливання в обсягах оборотних активів. При цьому, зростання чистого оборотного капіталу у 2022 році може вказувати на збільшення обсягів виробництва або запасів

підприємства.

4. Питання, які винесені на перевірку, а саме встановлення: своєчасності розрахунків за внесками до статутного капіталу, розподіл статутного капіталу на частки, правильності відображення в обліку порядку випуску акції та витрат, пов'язаних з їх випуском, правильності відображення дооцінки та уцінки у складі капіталу у дооцінках, доходу, витрат, правильності відображення в обліку безоплатно отриманих необоротних активів.

5. З метою удосконалення обліку та оподаткування статутного та додаткового капіталу запропоновані форми Довідкових відомостей про реєстрації операцій, що приводять до збільшення та зменшення додатково внесеного капіталу для розкриття інформації. Це допоможе скоротити час на формування та обробку первинних документів з обліку статутного та додаткового капіталу, попередить можливість пропуску будь-якої інформації, так як будуть застосовуватися у роботі шаблони документів вже з сформованим переліком реквізитів.

У роботі розроблено методичні підходи до проведення контролю, які, на відміну від існуючих, включають: анкету, загальний план контролю статутного та додаткового капіталу, програму контролю та робочі документи контролера до кожної процедури. Запропоновані документи з перевірки інформації щодо; участі емітента в створенні юридичних осіб, володіння посадовими особами емітента акціями емітента, засновників та/або учасників емітента та відсоток акцій, випуски акцій, загальну кількість голосуючих акцій та кількість голосуючих акцій, права голосу за якими обмежено, а також кількість голосуючих акцій, права голосу за якими за результатами обмеження таких прав передано іншій особі. Це дає можливість здійснити контроль статутного та додаткового капіталу більш детально, послідовно, структуровано та логічно. Прозорість і зрозумілість розроблених документів допоможуть керівництву здійснювати своєчасний контроль, аналіз та на їх підставі приймати правильні управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Армаш Г. О., Зінченко О. В. Аудит власного капіталу на підприємствах. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі* : Тези доповідей XV Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та студентів, м. Київ, 28-29 квітня 2016 р. Київ : КНУТД, 2016. Т. 3. С. 47.
2. Безкоровайна Л. В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах. *Журнал МНУ ім. В.О. Сухомлинського*. 2015. Вип. 4. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/200> (дата звернення: 15.01.2024).
3. Бобяк А. П. Власний капітал підприємства, як економічна категорія, та його облік. URL: pbo.ztu.edu.ua/article/download/43193/39979.10 (дата звернення: 15.01.2024).
4. Боднарчук А. В. Удосконалення комплексного економічного аналізу власного капіталу. *Бізнес Інформ*. 2013. № 3. URL: http://www.businessinform.net/pdf/2013/3_0/282_285 (дата звернення: 15.01.2024).
5. Борзова А. В., Іваницька Т. Є. Удосконалення ведення обліку формування і змін власного капіталу ТОВ «Електровік-сталь». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 6. Ч. 1. С. 45-48.
6. Бралатан В., Горобець Т. Методика аудиту статутного капіталу як основної частини власного капіталу підприємства. *Економічний аналіз*. 2010. № 6. С. 386-388.
7. Бугай Н. О. Власний капітал як складова фінансової системи підприємства: проблематика та шляхи її вирішення. *Агросвіт*. 2016. № 21. С. 19-25.
8. Бугай О. Особливості використання сучасних інформаційних технологій в обліку власного капіталу підприємства. *Облік, аналіз та аудит: еволюція, сучасний стан та перспективи розвитку*: збірник матеріалів

Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Київ, 9 грудня 2014 р. Київ : КНЕУ, 2014. С. 343-345.

9. Бутинець Ф. Ф. Аудит : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2002. 672 с.

10. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2007. 726 с.

11. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.

12. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ЖІТІ, 2013. 618 с.

13. Бурлан С. А., Руденко Н. О. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Миколаїв : Видавництво ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.

14. Вівчар О. Й., Саварин В. М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19 (5). С. 146–150.

15. Власний капітал за видами економічної діяльності станом на 31 грудня 2015 року. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2024).

16. Гейдор А. П. Формування та функціонування системи управління капіталом підприємства. *Актуальні проблеми сучасних наук – 2010* : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Перемишль, 7-15 червня 2010 р. Перемишль : 2010. С. 59–63.

17. Голубнича Г. Рух капіталів як фактор розвитку облікових систем в умовах глобалізації бізнесу. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2010. № 119. С. 4-6.

18. Гончаренко А. М. Економічний зміст та етапи управління капіталом у машинобудуванні та сфері послуг. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2008. № 2 (2). С. 102–112.

19. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит : підручник. Київ : Знання, 2007. 443 с.

20. Горбатенко А. А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди*. 2010. Випуск № 15/1. С. 195–201.
21. Гордєєва-Герасимова Л. Ю., Яромич Л. С. Дослідження методики аудиту власного капіталу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Том 1. С. 195-200.
22. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит : методика і організація : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 319 с.
23. Городня Т. А. Сучасна стратегія управління капіталом підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18 (10). С. 250–253.
24. Давидов Г. М., Давидов І. Г., Давидов Ю. Г. Аудит : підручник. Київ : Знання, 2009. 495 с.
25. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
26. Іванова Н. А., Ролінський О. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 216 с.
27. Калініна А. В. Підходи до управління власним капіталом підприємства. *Економічні науки*. 2012. № 2. URL: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/econo/2012/b5dcefaac969747beb6b07fa647b878b> (дата звернення: 15.01.2024).
28. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2014. № 6. С. 38–44.
29. Кірсанова Т. О., Коляда Н. О. Система управління власним капіталом підприємства. *Вісник СумДУ. Серія : Економіка*. 2010. № 1. С. 58–63.
30. Коркушко О. Н. Класифікаційні види власного капіталу, як об'єкта обліку. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4. С. 262-265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_4_57 (дата звернення: 15.01.2024).

31. Кравчук О. М., Лещук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 504 с.
32. Кривенко К. Т., Савчук В. С., Беляєв О. О. Політична економія : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 512 с.
33. Кудіна І. О., Старченко О. С. Власний капітал підприємства як економічна категорія та його облік. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип. 5 (05). С. 346-351.
34. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2004. 568 с.
35. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні : основи та практика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної учбової літератури, 2008. 608 с.
36. Леончикова В. А. Економічна сутність власного капіталу. *Вісник СНАУ. Серія «Фінанси і кредит»*. 2005. Вип. 2. С. 388–390.
37. Ліпич Л. Г., Гадзевич І. О. Капітал в системі управління підприємством. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 647. С. 114–119.
38. Макаренко А. П., Малініна Ю. В. Концептуальні підходи щодо організації проведення аудиту власного капіталу. *Вісник ЗДІА*. 2014. С. 24-30.
39. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Бескоста Г. М. Аудит : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 184 с.
40. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Бескоста Г. М. Організація і методика аудиту : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 190 с.
41. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Кутчак Ю. М. Фінансовий облік II : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 368 с.
42. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 602 с.

43. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 516 с.
44. Маркович В. М. Функціонування підприємницького капіталу. *Вісник НБУ*. 2001. № 5. С. 7–15.
45. Надбережна Т. А. Вплив структуризації власного капіталу на організацію бухгалтерського обліку. *Економічні науки*. 2010. № 15 (1). URL: http://www.nbu.gov.ua/ujrn/soc_gum/Evu/2010_15_1/Nadber (дата звернення: 15.01.2024).
46. Назаренко О. В., Чижова Т. С. Організаційні аспекти формування, обліку та аудиту власного капіталу підприємств. *Економічна наука*. 2019. № 9. С. 30–34.
47. Нестеренко С. С. Порівняльний аспект нормативного регулювання складових власного капіталу на підприємствах різних форм власності. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2962 (дата звернення: 15.01.2024).
48. Пилипенко О. І. Облік та аналіз власного капіталу : теорія і практика : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04. Київ, 2005. 25 с.
49. Пилипчук Н. М. Аудит власного капіталу та шляхи його подальшого удосконалення. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2013. Т. 18. Вип. 2/1. С.91-93.
50. Плікус І. Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства. *Фінанси України*. 2004. № 6. С. 35– 44.
51. Подмешальська Ю. В., Феофанов Л. К., Горбатова П. О. Розробка програми аудиту власного капіталу. *Економічна наука*. 2019. № 3. С. 50–57.
52. Примуш Ю. С., Севастьянова А. О. Особливості обліку власного капіталу на прикладі ТДВ «Запорізький хлібозавод № 5». *Приазовський економічний вісник*. 2018. Випуск 5 (10). С. 418-423.
53. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 626 с.

54. Рядська В. В., Петраков Я. В. Аудит : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 413 с.

55. Разнатовський І. Ю., Меліхова Т. О. Концептуальні основи обліку статутного та додаткового капіталу. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу : обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 27-28 березня 2024 року (подано до друку).

56. Разнатовський І. Ю., Меліхова Т. О. Удосконалення обліку, оподаткування та контролю статутного та додаткового капіталу для підвищення ефективності економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2024. № 7 (подано до друку).

57. Савченко В. Я., Зотов В. О., Кириленко С. А. Аудит : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 268 с.

58. Садовська І. Б. Фінансовий облік : навч. посіб. Луцьк : Навчально-видавничий відділ ЛНТУ, 2011. 511 с.

59. Сахарцева І. І. Основи складання бухгалтерської звітності за вимогами національних стандартів України : навч. посіб. Київ : Кондор, 2003. 614 с.

60. Серпенінова Ю. С., Гольцова С. М., Макаренко І. О. Бухгалтерський облік : загальна теорія : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 336 с.

61. Скотнікова Л. П., Миланич Т. А., Солодовнік О. О. Бухгалтерський облік і фінансова звітність на підприємстві : навч.-метод. посіб. Харків : ІНЖЕК, 2003. 328 с.

62. Сопко В. В., Гуцайлук З. В., Щирба М. В., Бенько М. М. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2005. 496 с.

63. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 631 с.

64. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 231 с.

65. Утенкова К. О. Аудит : навч. посіб. Київ : Алерта, 2011.

66. Чебанова Н., Василенко Ю. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2002. 672 с.

67. Фабіянська В. Ю., Арсенюк А. В. Методичні аспекти проведення аудиту власного капіталу. *Ефективна економіка*. 2017. № 6. URL: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5656 (дата звернення: 15.01.2024).

68. Фабіянська В. Ю., Петровська О. П. Основні підходи до проведення аудиту власного капіталу підприємства. *Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством*: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. молод. науковців, 14-15 квітня 2016 року. Вінниця : ВНАУ, 2016. С. 147-151.

69. Шара Є. Ю. Фінансовий облік II : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 408 с.

70. Шевчук Н. Капітал підприємства : формування та ефективність функціонування. *Ринок цінних паперів України*. 2004. № 5-6. С. 39–43.

ДОДАТОК А – Фінансова звітність Запорізької філії
ПрАТ «Миколаївський експертно-технічний центр»

1. Баланс на 31.12.2022 р.

Форма № 1-м

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1.7	0.7
Первісна вартість	1001	39.4	39.4
Накопичена амортизація	1002	(37.7)	(38.7)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1731.6	0.6
Основні засоби:	1010	3618.9	4831.5
- первісна вартість	1011	9101.5	11750.7
- знос	1012	(5482.6)	(6919.2)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	16.9	16.9

Інші необоротні активи	1090	2787.1	2787.1
Усього за розділом I	1095	8156.2	7636.8
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	86.8	154.1
- у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	2441.5	2482.7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	63.7	297
- у тому числі податок на прибуток	1136		0.2
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19194.6	24692.2
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	7027.8	5555.1
Витрати майбутніх періодів	1170		3.9
Інші оборотні активи	1190	2936.8	1921.9
Усього за розділом II	1195	31751.2	35106.9

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	39907.4	42743.7

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	45	45
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10937.5	11018.3
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	11338.5	11419.3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	1453.8	1727.3
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		

Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		1060
- товари, роботи, послуги	1615	103.7	112.4
розрахунками з бюджетом	1620	596.7	232.5
у тому числі з податку на прибуток	1621	30	17.3
- зі страхування	1625	131.4	375.2
- з оплати праці	1630	558.1	450.3
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	25725.2	27366.7
Усього за розділом III	1695	27115.1	29597.1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	39907.4	42743.7

Звіт про фінансові результати за 2022 р.

Форма № 2-м

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		22321
Інші операційні доходи	2120	( )	(334.2)
Інші доходи	2240		49.1
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		22704.3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	( )	(9393.7)
Інші операційні витрати	2180	( )	(12347.3)
Інші витрати	2270	( )	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	( )	(21741)
Фінансовий результат до оподаткування (2268 - 2285)	2290	( )	(963.3)
Податок на прибуток	2300	( )	(173.4)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350		789.9

Продовження додатку А

1. Баланс на 31.12.2021 р.

Форма № 1-м

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2.9	1.7
Первісна вартість	1001	39.4	39.4
Накопичена амортизація	1002	(36.5)	(37.7)
Незавершені капітальні інвестиції	1005		1731.6
Основні засоби:	1010	3637.9	3618.9
- первісна вартість	1011	8255.1	9101.5
- знос	1012	(4617.2)	(5482.6)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	16.9	16.9
Інші необоротні активи	1090	3251.1	2787.1

Усього за розділом I	1095	6908.8	8156.2
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	29.3	86.8
- у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	2543	2441.5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	169.2	63.7
- у тому числі податок на прибуток	1136	110.5	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19893	19194.6
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	4357.6	7027.8
Витрати майбутніх періодів	1170	143.6	
Інші оборотні активи	1190	1244.1	2936.8
Усього за розділом II	1195	28379.8	31751.2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	35288.6	39907.4

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	45	45
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10147.6	10937.5
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	10548.6	11338.5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	1798.4	1453.8
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
- товари, роботи, послуги	1615	159.2	103.7
розрахунками з бюджетом	1620	436	596.7
у тому числі з податку на прибуток	1621		30

- зі страхування	1625	145.6	131.4
- з оплати праці	1630	461.3	558.1
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	21739.5	25725.2
Усього за розділом III	1695	22941.6	27115.1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	35288.6	39907.4

Звіт про фінансові результати за 2021 р.

Форма № 2-м

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22321	21040.8
Інші операційні доходи	2120	(334.2)	(192.7)
Інші доходи	2240	49.1	383.3
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	22704.3	21616.8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9393.7)	(8041.5)
Інші операційні витрати	2180	(12347.3)	(12066.4)
Інші витрати	2270	( )	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(21741)	(20107.9)
Фінансовий результат до оподаткування (2268 - 2285)	2290	(963.3)	(1508.9)
Податок на прибуток	2300	(173.4)	(271.6)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	789.9	1237.3

Продовження додатку А

1. Баланс на 31.12.2020 р.

Форма № 1-м

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	17.2	
Основні засоби:	1010	4451.7	3640.8
- первісна вартість	1011	8023.3	8294.5
- знос	1012	(3571.6)	(4653.7)
Довгострокові біологічні активи:	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	17	16.9
Інші необоротні активи	1090		3251.1
Усього за розділом I	1095	4485.9	6908.8
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	28.2	29.3

- у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	3047.4	2543
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	26.9	169.2
- у тому числі податок на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3742.7	19893
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	10916.2	4357.6
Витрати майбутніх періодів	1170	74	143.6
Інші оборотні активи	1190	2639.5	1244.1
Усього за розділом II	1195	20474.9	28379.8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	24960.8	35288.6

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			

Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	356	356
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	45	45
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8910.3	10147.6
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	9311.3	10548.6
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	1921.1	1798.4
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
- товари, роботи, послуги	1615	108.1	159.2
розрахунками з бюджетом	1620	917.5	436
у тому числі з податку на прибуток	1621		
- зі страхування	1625	225.8	145.6
- з оплати праці	1630	815.8	461.3
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	11661.2	21739.5

Усього за розділом III	1695	13728.4	22941.6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	24960.8	35288.6

Звіт про фінансові результати за 2020 р.

Форма № 2-м

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	21040.8	26234.9
Інші операційні доходи	2120	(192.7)	(418.4)
Інші доходи	2240	383.3	159.8
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	21616.8	26813.1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(8041.5)	(11424.8)
Інші операційні витрати	2180	(12066.4)	(11260.6)
Інші витрати	2270	( )	( )
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(20107.9)	(22685.4)
Фінансовий результат до оподаткування (2268 - 2285)	2290	(1508.9)	(4127.7)
Податок на прибуток	2300	(271.6)	(743)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	1237.3	3384.7